

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Ameriky
(ostrovní státy Karibiku) na 2. stupni ZŠ**

Autor: Pavla ZRZAVECKÁ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Studijní obor: Z-OV/ZŠ

Ročník: 5

2012

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Pavla Zrzavecká

Katedra: Geografie

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obory: Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ
Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Název: Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Ameriky (ostrovní státy Karibiku) na 2. stupni ZŠ

Druh práce: Diplomová práce

Rok odevzdání: 2012

Počet stran: 89

Klíčová slova: ostrovní státy Karibiku, multimediální výukový program, Smart Board, regionální geografie Ameriky, mezipředmětové vztahy

Anotace:

Název diplomové práce zní: „Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Ameriky (ostrovní státy Karibiku) na 2. stupni ZŠ“. Skládá se ze dvou částí. První část tvoří rozbor literatury a materiálů vztahujících se k tématu diplomové práce (učebnice zeměpisu, populárně naučná literatura a časopisy). Druhá část tvoří návrh multimediálního učebního materiálu o ostrovních státech Karibiku pro druhý stupeň základních škol. Ten zahrnuje nejen interaktivní učebnici, ale také metodickou příručku, která obsahuje komentáře k jednotlivým slidům a řešení úloh z učebnice. Vše je tvořeno v souladu s Rámcově vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

ANNOTATION PAGE OF THE DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE

PEDAGOGICAL FACULTY

Author: Pavla Zrzavecká

Department: Geography

Study programme: M7503 Teaching at Primary Schools

Field of study: Teaching of geography at the 2nd stage of Primary School

Teaching of civics at the 2nd stage of Primary School

Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Title: Multimedia educational programme for teaching of regional geography of America
(Caribbean island states) at secondary school

Type of thesis: Diploma thesis

Year of delivery: 2012

Number of pages: 89

Key words: Caribbean island states, multimedia educational programme, Smart Board, regional geography of America, interdisciplinary relationships

Annotation:

The title of the diploma thesis is: Multimedia educational programme for teaching of regional geography of America (Caribbean island states) at secondary school. It consists of two parts. The first one consists of an analysis of literature and materials that relates to the topic of the diploma thesis (geography textbook, non-fiction literature and magazines). The second part contains a proposal of multimedia educational material about Caribbean island states for secondary schools. It includes not only an interactive textbook but also a methodical guide with annotations for (to) particular slides and solutions of (to) tasks from the textbook. Everything is created according to Framework educative programme for basic education.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za odborné vedení této diplomové práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25.4.2012

.....
Pavla Zrzavecká

OBSAH DIPLOMOVÉ PRÁCE

1. Úvod a cíl práce	7
2. Rozbor literatury	8 - 28
2.1. Odborná geografická literatura	8
2.1.1. Středoškolské učebnice.....	8
2.1.2. Vysokoškolská skripta.....	9
2.1.3. Kartografická díla	9
2.2. Populárně naučná geografická literatura	10
2.2.1. Encyklopedie.....	10
2.2.2. Lexikony.....	11
2.2.3. Exkluzivní oblasti.....	12
2.2.4. Cestopisy a cestovatelské průvodce.....	13
2.3. Geografické časopisy	13
2.3.1. Geografické rozhledy.....	14
2.3.2. Lidé a Země.....	15
2.3.3. Koktejl.....	16
2.4. Didaktická literatura	17
2.5. Literatura vztahující se ke Smart Board	17
2.6. Učebnice pro základní školy	18
2.6.1. Analytické porovnání učebnic.....	20
2.6.2. Vyhodnocení učebnic	26
2.6.2.1. Tabulkové hodnocení	26
2.6.2.2. Komentář k vyhodnocení učebnic.....	27
3. Metodika práce.....	29-31
4. Charakteristika území.....	32-35
5. Metodická příručka pro učitele.....	36-66
6. Rozbor výukového materiálu	67-73
7. Závěr	74-75
8. Seznam literatury a pramenů	76-88
9. Seznam příloh.....	89

1. Úvod a cíl práce

Když jsem chodila do základní školy a měli jsme hodinu zeměpisu, tak každá hodina probíhala obdobně. Paní učitelka nám vyprávěla o probíraném tématu, většinou nám neukazovala žádné obrázky či nějaké artefakty. Pouze při studiu Evropy nás někdy seznámila s vlastními fotografiemi, poutavými historkami, které sama při svých cestách zažila. Pamatuji si, že právě taková zpestření byla pro mě velmi poutavá a inspirující. Pomocí nich jsem si totiž danou látku zapamatovala mnohem lépe a paní učitelka tím ve mně probouzela cestovatelskou vášně i zájem o zeměpis. K výuce byly pouze učebnice zeměpisu a Školní atlas světa.

Dnešní učitel, ale i samotný žák, mají oproti dřívější době pestrou škálu možností. Používání textů z časopisů, internetové informace, zeměpisně zaměřená videa, interaktivní tabuli... Právě interaktivní tabule, domnívám se, jsou v kombinaci s dalšími metodami prostředkem i pomocníkem na cestě k efektivní výuce, která žáky nejenom zaujme, ale i aktivizuje a tím zkvalitňuje celý výukový proces. Protože mě možnosti začlenění interaktivních tabulí do průběhu výukových jednotek zaujaly, rozhodla jsem se tuto tematiku zpracovat ve své diplomové práci.

Cílem diplomové práce je vytvoření návrhu multimediálního výukového programu pro žáky druhého stupně základních škol při výuce regionální geografie Ameriky na příkladu ostrovních států Karibiku. Ve vytvořené interaktivní učebnici by měli mít žáci možnost pracovat s moderními elektronickými zdroji informací, a tím bude docházet i k propojení mezipředmětových vazeb s výpočetní technikou, českým jazykem, dějepisem, přírodopisem a občanskou výchovou.

Ukazuje se, že používáním interaktivní tabule může žák přijímat zároveň jak optický, tak sluchový vjem, ba dokonce jejím použitím aktivně vstupuje do procesu osvojování látky. Prožitkem rozhodování a možností volby správné odpovědi či ukázky rychleji a intenzivněji vstřebává cílené informace.

2. Rozbor literatury

Diplomová práce v rozboru literatury se zabývá odbornou geografickou literaturou, populárně naučnou geografickou literaturou, geografickými časopisy a učebnicemi pro základní školy, didaktickou literaturou a literaturou vztahující se ke Smart Board. V odborné geografické literatuře se práce věnuje především středoškolským učebnicím, vysokoškolským skriptům a kartografickým dílům. V populárně naučné literatuře se diplomová práce zaměřuje na encyklopedie, lexikony, exkluzivity oblasti, cestopisy a cestovatelské průvodce. V rozboru geografických časopisů se práce soustřeďuje na tři nejznámější, a to Geografické rozhledy, Lidé a Země a Koktejl. Práce obsahuje také rozbor vybraných učebnic pro základní školy.

2.1. Odborná geografická literatura

Při rozboru literatury se diplomová práce orientuje na texty akcentující karibskou oblast.

2.1.1. Středoškolské učebnice

Regionální zeměpis II (Bičík a kol, 1994) je středoškolská učebnice, která se věnuje karibské oblasti v kapitole Střední Amerika. Ostrovnímu oblouku se věnuje v přírodní složce, podnebí, obyvatelstvu a ekonomice, ve které je více rozebrána průmyslová výroba, zemědělství a cestovní ruch. Přepracovaná a aktualizovaná vyšla tato publikace pod názvem *Regionální zeměpis světadílů (Bičík a kol, 2000a)*. Naopak středoškolská učebnice *Hospodářský zeměpis, Regionální aspekty světového hospodářství (Baar, 2002)* se zabývá ekonomickým aspektem dané oblasti. Zabývá se ekonomickou spoluprací daných států, ekonomickou aktivitou a zaměřením průmyslu. Starší středoškolskou učebnicí je *Hospodářský zeměpis I (Kolektiv, 1995a)*, jehož učební text obsahuje studijní materiály ekonomického zeměpisu světa. Učebnice mimo jiné nabízí například texty k populačním problémům lidstva, problémům výživy a hladu, globálním problémům lidstva a urbanizaci. Další středoškolská publikace *Zeměpis II. v kostce pro střední školy, regionální geografie (Kašparovský, 2006)* disponuje uceleným komplexním geografickým výzkumem

jednotlivých oblastí, států a světadílů. Naopak publikace *Základy zeměpisných znalostí* (Herink, Tlach, 2006) pracuje s učivem zeměpisu pro základní školy, které je zde přehledně rozpracované podle očekávaných výstupů, průřezových témat, mezipředmětových vazeb a vybraných metod a postupů. Nedílnou součástí publikace jsou příklady úloh a klíč ke správným odpovědím. Souboru otázek a úkolů ze zeměpisu řazených podle jednotlivých kontinentů, jehož součástí jsou rovněž rozšiřující otázky, úkoly a klíč se správnými odpověďmi, se věnuje publikace *Otázky a úkoly ze zeměpisu, příručka pro studenty a učitele středních škol* (Herink, Mališ, Zahradník, 1995).

2.1.2. Vysokoškolská skripta

Zeměpis světadílů, učebnice pro pedagogické fakulty (Janka, Mištera, 1970) poskytuje jak informace k jednotlivým světadílům, tak i ke konkrétním státům. Rovněž přínosné pro tvorbu diplomové práce byly učební texty *Regionální geografie Ameriky pro studenty učitelství zeměpisu pro základní školy* (Mičková, Filipová, Vančura, 2007), které se věnují popisu světadílu Amerika. Publikací, obsahující fakta a reportáže o zemích amerického kontinentu, která zároveň podává informace o životě, obyvatelích, přírodě a dějinách Ameriky, je kniha *Amerika – reportáže a fakta o zemích Severní, Jižní a Střední Ameriky a oblasti Karibského moře* (Kolektiv, 1989). Totožná tematika je zpracována, ovšem jinou formou, v slovníku *Geografický místopisný slovník světa* (Bradnová a kol., 1993). Nabízí abecední seznam hesel států z hlediska fyzické i socioekonomické geografie. Interaktivní učebnice *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku* (Fňukal, Szczyrba - <http://rgla.upol.cz/>) obsahuje ucelené a aktualizované informace o výše jmenované oblasti.

2.1.3. Kartografická díla

Mezi kartografická díla diplomová práce zařazuje *Velký atlas světa* (Kolektiv, 2004c), *Školní atlas dnešního světa* (Bičík a kol., 2000b) a *Velký atlas světa, názorný a informativní obraz Země* (Kolektiv, 1995c). Kromě map obsahuje *Velký atlas světa* také poutavé fotografie dokreslující dané oblasti. *Školní atlas dnešního světa* obsahuje kromě map, kartogramů a kartodiagramů také základní charakteristiku dané tematiky. Součástí

atlasu jsou přehledné tabulky a barevná obrazová příloha. *Velký atlas světa, názorný a informativní obraz Země* nabízí kromě map a satelitních snímků i základní informace o kultuře a přírodě daných světadílů.

2.2. Populárně naučná geografická literatura

Při rozboru populárně naučných knih se diplomová práce zaměřuje na:

- Encyklopedie
- Lexikony
- Exkluzivity oblasti
- Cestopisy a cestovatelské průvodce

Pro tyto knihy je společným znakem zajímavě zpracovaný obrazový materiál, srozumitelnost a čtivost textu. Právě pro tyto charakteristické atributy je tato literatura nejvíce vyhledávána širokou veřejností.

2.2.1. Encyklopedie

Encyklopedie *Zeměpis světa* (**Bateman, Eganová, 1999**) udává výčet všech států a závislých území s jejich celkovou charakteristikou, která se zaměřuje na přírodu, dějiny, politiku a hospodářství. Jedná se o velice podrobný popis těchto jednotlivých segmentů. Naopak v publikaci *Velká encyklopedie zeměpisu* (**Kolektiv, 2003b**) je rovněž výčet všech států a závislých území, ale s jednodušší charakteristikou. Součástí jsou kreslené obrázky, barevné fotografie a mapy, doplňující charakteristiku daných států. Od stejného nakladatelství, ale pouze se zaměřením na Severní a Jižní Ameriku, pojednává publikace *Encyklopedie zeměpisu, Lidé a Země: Severní a Jižní Amerika* (**Kolektiv, 1999a**). *Země světa 2, Afrika, Amerika, Oceánie* (**Kolektiv, 1987**), jež podává základní informace k uvedeným světadílům. Ty se týkají jak základního vymezení povrchu, vodstva, podnebí, obyvatelstva, tak stručné geografické, politické a ekonomické charakteristice jednotlivých

států. Encyklopedie *The world book encyclopedia of people and places* (**Kolektiv, 1995b**) poskytuje v anglickém jazyce informace o geografii, historii a obyvatelstvu nezávislých národů světa v bohatě ilustrovaném formátu.

2.2.2. Lexikony

V publikaci *Státy a území světa* (**Liščák, Fojtík, 1998**) se nacházejí podrobné informace o zemích světa. Jedná se o přehled týkající se hlavně socioekonomických a historických charakteristik uváděných států. Obdobně jsou psány také publikace *Lexikon zemí 2000* (**Kolektiv, 1999b**), *Lexikon zemí světa* (**Kolektiv, 2005b**), *Lexikon zemí a území světa* (**Magula, Mari, Tolmáči, Tolmáčiová, 2002**). V *Lexikonu zemí 2000* se nachází přehled států s konkrétními problémy na přelomu tisíciletí. Jedná se například o zahraniční trh, rozvoj cestovního ruchu, mobilizaci a různé politické dění. Součástí *Lexikonu* jsou i přehledné mapy a tabulky zabývající se hlavně obyvatelstvem, politikou a hospodářstvím. V *Lexikonu zemí světa* je napsáno k jednotlivým státům více informací týkajících se hospodářství, fyzickogeografických poměrů, historie a různých zajímavostí. Součástí jsou rovněž přehledné tabulky se základní charakteristikou daného státu, mapou území a státní vlajkou. Publikace *Lexikon států a území světa* obsahuje základní informace o jednotlivých státech, dále bohatý statistický soubor a jiné významné údaje, které doplňují výstižný text. Na podobném principu je psána také publikace *Svět do kapsy* (**Lye, 2000**), ve které je k jednotlivým státům vypracovaný přehled o podnebí, rostlinstvu, historii, politice a hospodářství. Pouhé zaměření na Ameriku má publikace *Lexikon zemí. SV 5, Amerika (Severní, Střední, Jižní) a Karibik* (**Kolektiv, 1994**), která podává základní informace o dějinách, politice, přírodních krásách, obyvatelstvu a kultuře zmiňovaného světadílu. Součástí jsou statistické údaje přehledně shrnuté a doplněné vlajkami a státními znaky, a také barevnými fotografiemi a družicovými snímky. Součástí *Kapesního atlasu světa s lexikonem států* (**Kolektiv, 2005a**) jsou obecně geografické a politické mapy států s jejich charakteristikou, která se zabývá obyvatelstvem, politickým uspořádáním, hospodářstvím, dějinami a geografii. V knize *Státy a jejich představitelé* (**Honzák, Pečenka, 1998**) je formulována stručná charakteristika země s mapkami a tabulkami a přehledem všech vládců. Encyklopedickým výčtem geografických pojmů se mimo jiných publikací zabývají následující dvě: *Malá encyklopédia zemepisu světa* (**Szaflarski, 1976**) a *Velký slovník*

naučný (**Kolektiv, 1999c,d**). Ve *Velkém slovníku naučném* se nachází abecední seznam obecných i geografických pojmů.

2.2.3. Exkluzivity oblasti

Nejkrásnější ostrovy světa (**Kolektiv, 2007b**), *Nejkrásnější místa světa* (**Kolektiv, 2009b**) a *America* (**Rajs, 1990**) jsou publikacemi, které obsahují poutavé fotografie. V knize *Nejkrásnější ostrovy světa* jsou z karibské oblasti vybrány pouze tři ostrovy: Grenada, Martinik a Britské Panenské ostrovy. Každý z těchto ostrovů je zde důkladně charakterizován od polohy, rozlohy a historického vývoje, přes podnebí a hlavní město, až po různé tradice či turistické atrakce. *Nejkrásnější místa světa* je kniha, do které jsou z karibské oblasti vybrána následující místa: Bahamské ostrovy, Kuba, Jamajka, Dominikánská republika, Guadeloupe, Saba, Sv. Martin, Antigua, Bonaire, Martinik, Sv. Lucie, Barbados, Grenada, Trinidad a Tobago. Naopak srovnání historie a současnosti Malých Antil se věnuje kniha *Malé Antily, ostrovy, piráti a plantážníci* (**Fochler, 2009**). V nakladatelství Euromedia Group vyšly publikace *Svět, v němž žijeme: Kulturní a přírodní dědictví, Amerika* (**Universum, 2002**) a *Svět, v němž žijeme: Zvířata a rostliny II., Afrika, Severní, Střední a Jižní Amerika* (**Universum, 2004**), jejichž hlavním společným rysem jsou fascinující fotografie, přehledné mapy a doprovodný text. První ze zmiňovaných podává informace o jednotlivých státech Ameriky, speciální kapitoly se věnují americkému stylu života, krásám Karibiku a diktátorským vládám. Druhá zmiňovaná popisuje rostliny a zvířata na daných kontinentech. Publikacemi, které se věnují samotné Kubě, jsou například *Kuba* (**Giunta La Spada, 2004**) a *Atlas de Cuba* (**Martín, 1978**). *Kuba* je publikace popisující historii samotné Kuby a různá zajímavá místa s typickou architekturou. Tím se tato kniha snaží o přiblížení kouzla zmiňovaného ostrova. *Atlas de Cuba* je mapovým sborníkem, který je vydán ve španělském jazyce. Předkládá různé materiály týkající se historie, průmyslu a hospodářství Kuby. Divy světa se zabývají publikace *100 divů Latinské Ameriky* (**Kolektiv, 2010**), *100 divů světa* (**Kolektiv, 2003a**) a *1000 divů světa, poklady světa na pěti kontinentech* (**Kolektiv, 2004b**). V knize *100 divů Latinské Ameriky* se uvádí deset divů karibské oblasti. Každý z divů je individuálně poutavě popsán a v publikaci *1000 divů světa, poklady na pěti kontinentech* jsou vybrány divy ze čtyř ostrovních zemí Karibiku. Do knihy *100 divů světa* autoři zařazují pouze jeden

div z karibské oblasti, historické centrum hlavního města Kuby - Havanu. V publikaci *100 nejkrásnějších chrámů světa* (Kolektiv, 2004a) spadá do oblasti Karibiku Jezuitský chrám v Havaně. Kniha *Amerika* (Obermann, Hrala, Chroboková, Kašpar, 1985), poutavě a srozumitelně popisuje zmíněnou oblast. Z oblasti Karibiku je v textu dán větší prostor kubánskému tabáku, cukru, ale i samotné Kubě.

2.2.4. Cestopisy a cestovatelské průvodce

Karibik (National geographic, 2010) je velký cestovatelský průvodce, který poskytuje dostatek informací o historii, kultuře i samotných ostrovech karibské oblasti. Součástí tohoto průvodce jsou i rady na cestu do zmiňované oblasti. Formou cestopisu je psána kniha *Šest kontinentů, příběhy z cest* (Kolbaba, 2009), ve které se nacházejí tři poutavé příběhy z oblastí Velkých a Malých Antil. Publikace *Amerika – Od Aljašky po Ohňovou zemi*. (Kolektiv, 1998) udává základní charakteristiky dané oblasti formou cestopisu. Dále se jedná o publikaci *Cuba Libre, kdo nezažil, nepochopí, kdo neviděl, neuvěří!* (Horký, Náplava, 2006), ve které autoři přibližují různé poutavé příběhy z ostrovního státu Kuba a publikace *Kuba neznámá a objevovaná* (Hrabica, Stránský, 2004) se věnuje současné situaci ostrova z hlediska návštěvníka, zajímajícího se o přírodní krásy ostrova a jeho památky.

2.3. Geografické časopisy

Při rozboru geografických časopisů byly porovnávány tři nejznámější z nich.

- Geografické rozhledy
- Lidé a Země
- Koktejl

Geografické rozhledy se zaměřují spíše na didaktickou stránku, aplikaci konkrétního tématu do výuky na příkladu některých otázek a úkolů. V časopisu *Lidé a Země* se

vyskytují články cestopisného charakteru týkající se především přírodních poměrů, náboženství a obyvatelstva. Součástí tohoto časopisu je i barevná obrazová příloha, která doplňuje poutavě samotný text. V geografickém magazínu *Koktejl* jsou články, týkající se aktuální tematiky, fauny a flóry a též různé zajímavosti. V tomto časopisu se opětovně nachází barevná příloha.

2.3.1. Geografické rozhledy

Časopis *Geografické rozhledy* vychází v nakladatelství České geografické společnosti v pěti číslech ve školním roce. Jedná se o multioborové periodikum, které se zaměřuje na geografické a environmentální vzdělávání. Svým obsahem výrazně přispívá k vývoji a inovacím soudobé pedagogické praxe. Tento časopis je odebírán jak na základních školách, tak na všeobecně vzdělávacích a středních odborných školách, univerzitních pracovištích, která připravují geografů a učitele geografie. Tento časopis je rozebírán od čísla 1/1992 – 1993 do 5/2010 – 2011. Za toto dlouhé období cca 19 let vychází v časopise *Geografické rozhledy* jen několik málo článků zabývajících se karibskou oblastí. (<http://geography.cz/geograficke-rozhledy>)

Číslo časopisu 4/1996 - 1997 se zaměřuje na celou Latinskou Ameriku a karibské oblasti je zde věnováno minimum prostoru. V čísle 4 /2009 - 2010 je článek *Populační vývoj světa (3. část), Amerika*. V čísle 2/1998 – 1999 vyšel článek *Amerika v číslech*, ve kterém se nachází přehledná tabulka zemí Ameriky, rozdělená přehledně na státy Severní, Střední, Jižní Ameriky a Karibiku vzhledem k jejich rozloze, hlavnímu městu, počtu obyvatel, narození na 1000 obyvatel, přirozenému přírůstku, očekávané délce života při narození, podílu obyvatel žijících ve městech, HDP na obyvatele a podílu na tvorbě HDP v priméru, sekundéru a terciéru. Zajímavý článek vyšel v čísle 3/2008 – 2009 *Jak se Kubáncům žije po Fidelovi. Haiti: rovnice, která nemá řešení* je článek, který vyšel v čísle 2/2009 – 2010. Píše se v něm, že tato země je jedna z nejchudších na světě a potácí se od jednoho politického puče k druhému. Naprostá většina obyvatel žije v ekonomické a sociální mizérii, proto jsou pro tuto zemi běžná loupežná přepadení i únosy kvůli výkupnému. V čísle 2/2002 – 2003 vyšel článek *Guadeloupe, Evropa v Karibiku*, v němž se popisuje největší souostroví Malých Antil. U příležitosti 500. výročí objevení Nového světa vyšel stejnojmenný článek v čísle 1/1992 – 1993, kde se přesně popisuje, jak došlo

k objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem, jehož první plavba se odehrála v době od 3. 8. 1492 do 12. 10. 1492.

2.3.2 Lidé a Země

Několik článků věnujících se karibské oblasti vyšlo rovněž v časopise *Lidé a Země*. Jedná se o společenský měsíčník zaměřený na cestování a poznávání cizích zemí. Měsíčník patří mezi nejstarší kontinuálně vydávaná periodika, první číslo spatřilo světlo světa již v roce 1952. Tento geografický časopis, který nejvíce vyhledávají mladí a vzdělaní lidé, je v této diplomové práci rozebírán od čísla 1/2009 do čísla 8/2011. Za tuto dobu zde vyšlo nejvíce článků týkajících se ostrovního státu Kuba. Méně článků se věnuje ostrovům Jamajka, Haiti a Guadeloupe. (www.lideazeme.cz)

Článek v čísle 1/2009 *Na hlavě sombrero, v ústech doutník* přibližuje život na kubánské venkovské farmě. Tématem měsíce v čísle 2/2009 je Jamajka. Součástí obsahu čísla je několik článků, mezi které patří: *Jamajské slasti: kokain, rum i chlebovník, Extrémní město, Na území Maroonů a Slzy otroků*. V časopise číslo 2/2010 vyšly dva články týkající se karibské oblasti. První se jmenuje *Na křídlech Guadeloupu*, popisuje jak samotný Guadeloupe, tak jeho nejdůležitější charakteristiky, mezi které například patří fauna, flóra a kreolská kuchyně a spoustu jiných zajímavostí. Druhý článek se jmenuje *Prázdný dům plný vzpomínek*. Autor v něm vypráví o domě, ve kterém vyrůstal a žil do svých čtrnácti let Fidel Castro se svými rodiči a sourozenci. V čísle 3/2010 se opětovně vyskytují dva články, a to: *Pytel plný radosti a Haiti, ve frontě na pomoc*. Ve druhém zmíněném článku je popsána autentická reportáž po ničivém zemětřesení v lednu 2010. Článek *Království zabavených veteránů* se nachází v čísle 4/2010 a celý se věnuje automobilismu na Kubě. Následující článek *Jak se žije kubánským politickým vězňům*, který vyšel v čísle 7/2010 se zabývá situací politických vězňů. A v čísle 8/2011 je článek *Kuba: Blyštivý karneval pro pracující lid*, zde se píše o každoročním karnevalu, který se koná ve městě Santiago.

2.3.3 Geografický magazín Koktejl

Populárnímu magazínu o celém světě *Koktejl*, který vychází jednou měsíčně, se diplomová práce věnuje od čísla 1/2008 do čísla 4/2011. Za tuto dobu v něm bylo otištěno několik článků vztahujících se ke karibské oblasti.

Číslo 3/2008 uvádí článek *Poslední modří*, v němž se lze dozvědět o leguánu modrém, který žije ve volné přírodě na jediném ze tří Kajmanských ostrovů a zároveň na jediném místě na světě - v Grand Cayman. V časopisu číslo 9/2008 vyšly dva články, a to: *Čarodějové po kubánsku* a *V labyrintu kubánských kultů*. Oba články se věnují stejné tématice, popisu tradičního náboženství, které má na Kubě dosud své stálé místo. V časopisu číslo 12/2008 vyšel článek *Švédsko v Karibiku*. Tento článek popisuje jeden z nejméně obydlených francouzských ostrovů v Karibiku, Saint-Barthélemy. Článek v časopise číslo 1/2009 *Doutníky balené načerno* popisuje život jednoho Kubánce provádějícího pěstování tabáku a balení doutníku nelegálně. V čísle 4/2009 najdeme článek *Kde se vařila studená válka*, ve kterém se popisuje místo a plán průběhu roku 1962. Když Kryštof Kolumbus spatřil poprvé Dominikánskou republiku, prohlásil prý o ní, že je tou nejkrásnější krajinou, jakou kdy člověk spatřil. A o této krajině se dočteme v článku *Okouzlený Kolumbus* v čísle 10/2009. Číslo 2/2010 uvádí dva články o karibské oblasti *Proč zrovna Haiti?!* a *Ostrov zelených draků*. První článek popisuje skutečnost, že jen málokterá země si prošla během své historie tolika převraty a katastrofami jako Haiti za posledních 200 let. Druhý článek popisuje Guadeloupe, jež je zámořským departmentem Francie. V čísle 3/2010 se nacházejí dva články, a to *Reportáž z pekla* a *Božská extáze*. Oba články se věnují státu Haiti. První článek seznamuje s průběhem zemětřesení v lednu 2010. Druhý článek popisuje průvod poutníků z celé země k magickému vodopádu, pod jehož proudem vody vykonávají očistný rituál těla a duše. V článku 11/2010 *Tady teče krev* se popisuje prastará šamanská forma komunikace na Kubě mezi Bohem, živými a mrtvými. V časopise 4/2011 si můžeme přečíst článek *Karibské drahokamy*, ve kterém se píše, že v deštném pralese ostrova Guadeloupe panují příhodné podmínky pro zdejšího anolise mramorovaného.

2.4. Didaktická literatura

Při tvorbě samotné diplomové práce byla využita také didaktická literatura. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice tzv. *Bílá kniha* z roku 2001 vymezuje vzdělávání jako celek. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* je dokument, který vymezuje rámce pro jednotlivé etapy vzdělávání. Školní úroveň představují *Školní vzdělávací programy*, které si vytvářely základní školy samy a uskutečňují podle nich výuku. *RVP* vychází z nové strategie učení, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných dovedností a vědomostí v praktickém životě. Příručka *Klíčové kompetence v základním vzdělávání* (**Kolektiv, 2007a**) slouží jako pomůcka pro práci s klíčovými kompetencemi v *Rámcovém vzdělávacím programu* pro základní vzdělávání.

Přínosné informace pro diplomovou práci byly rovněž čerpány z knih *Moderní vyučování* (**Petty, 2008**), která popisuje běžně užívané i moderní nepříliš užívané metody vyučování. Rovněž různé metody a organizační formy vyučování jsou popsány v publikacích *Obecná didaktika-vyučovací proces, učivo a jeho výběr, organizační formy vyučování* (**Skalková, 2007**) a *Výukové metody* (**Maňák, Švec, 2003**). Velké množství praktických nástrojů pro každodenní činnost učitelů v praxi je obsaženo ve *Školní didaktice* (**Kalhous, Obst a kol., 2009**). Samotné didaktice geografie se věnuje například publikace *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie 1* (**Kühnlová, 1997**) a *Kapitoly z didaktiky geografie* (**Kühnlová, 1999**).

2.5. Literatura vztahující se ke Smart Board

Pro diplomovou práci byly přínosné i články, které se věnují interaktivním tabulím. Tyto texty se nacházejí na *Metodickém portálu RVP* a na internetové adrese www.ceskaskola.cz.

V člancích se píše (**Dostál, 2009**), že využíváním interaktivních tabulí dochází k zefektivnění samotné výuky, kdy žáci získají nové informace zábavnější a méně stereotypní formou výuky, která zvyšuje motivaci k samotnému procesu učení. Dalším cílem je zapojení dětí do procesu vyučování oproti dřívější pasivní formě získávání informací. Žáci pomocí interaktivní výuky vidí látku názorně a systematicky, dokážou si

více propojit učivo, když získávají obrazový i sluchový vjem. Rovněž zde dochází k propojení mezipředmětových vztahů. Používání interaktivní tabule má jistě své výhody i nevýhody. Mezi výhody patří motivace k učení. Využívání různých animací a vizualizace slouží k zvýšení pozornosti žáků. Vytvořené materiály lze používat opakovaně. Žáci i samotní učitelé si s používáním interaktivní tabule zvyšují svoji počítačovou gramotnost, která je v současné době nezbytností. Mezi nevýhody používání této pomůcky ve výuce patří to, že když se práce s interaktivní tabulí stane každodenní, žáci ji považují za samozřejmost. Někteří učitelé ji berou pouze jako projekční plátno, interaktivita se vytrácí. Klasické učebnice jsou pak málo využívané, žáci s nimi přestávají umět pracovat, jsou nahrazovány i-učebnicemi (učebnicemi pro interaktivní tabuli, kterých je na trhu málo). Vytváření vlastních výukových materiálů je náročné pro učitele na čas a dovednosti práce v oblasti IT.

2.6. Učebnice pro základní školy

Diplomová práce rozebírá devět učebnic pro základní školy a víceletá gymnázia, které jsou dostupné na trhu v České republice. Jedná se o učebnice různých nakladatelství viz tabulka č. 1. Tato práce učebnice nejprve představuje, pak jsou rozebírány z několika hledisek.

Tabulka č. 1

Název publikace	Autor	Nakladatelství	Rok vydání	Počet stran	Doložka
Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy (zeměpis pro 6. a 7.ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií)	Brinke, J., Baar, V., Kašpar, V., Pollaková, M.	<i>Fortuna</i>	2005	192 + 24 (přílohy)	2002
Zeměpis 7 pro ZŠ – zeměpis světadílů	Demek, J., Mališ, I.	<i>SPN</i>	2008	112	2008
Zeměpis (učebnice vytvořená v souladu s RVP ZV) 1. díl Amerika, Afrika	Svatoňová,H., Kolejka, J., Chalupa, P., Hubelová, D.	<i>Nová škola</i>	2008	96	2008
Amerika	Braun, R., Červinka, P.	<i>Scientia</i>	2002	52	2000
Zeměpis 3, zeměpis oceánů a světadílů (2)	Voženílek, V., Fňukal, M., Mahrová, M.	<i>Prodos</i>	2009	134	2007
Zeměpis, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia	Dvořák, J., Kohoutová,A., Taibr, P.	<i>Fraus</i>	2005	128	2005
Zeměpis světa 2	Holeček, M., Janský, B.	<i>Česká geografická společnost (ČGS)</i>	2008	80	2007
Daleké světadíly a oceány	Lorenc, P.	<i>MOBY DICK</i>	1998	120	1997
Zeměpis, světadíly	Krausová, M., Kraus, P.	<i>Alter</i>	1999	104	1998

Zdroj: autorka 2012

2.6.1. Analytické porovnání učebnic

Všechny učebnice byly porovnávány z několika hledisek. Inspirace jednotlivých kritérií pro analýzu učebnic pro základní školy byl vysokoškolský text *Koncepce a tvorba učebnic* (Valenta, 1997). Pro přehlednost jsou sestaveny dvě tabulky s následujícími sedmi hodnotícími body.

- Struktura učiva o Americe
- Obrázkové přílohy
- Tabulky, mapy a grafy
- Akcent na karibskou oblast
- Formální úroveň textů
- Strukturalizace učiva z hlediska bazálního a rozšiřujícího
- Podněty k aktivizujícím činnostem

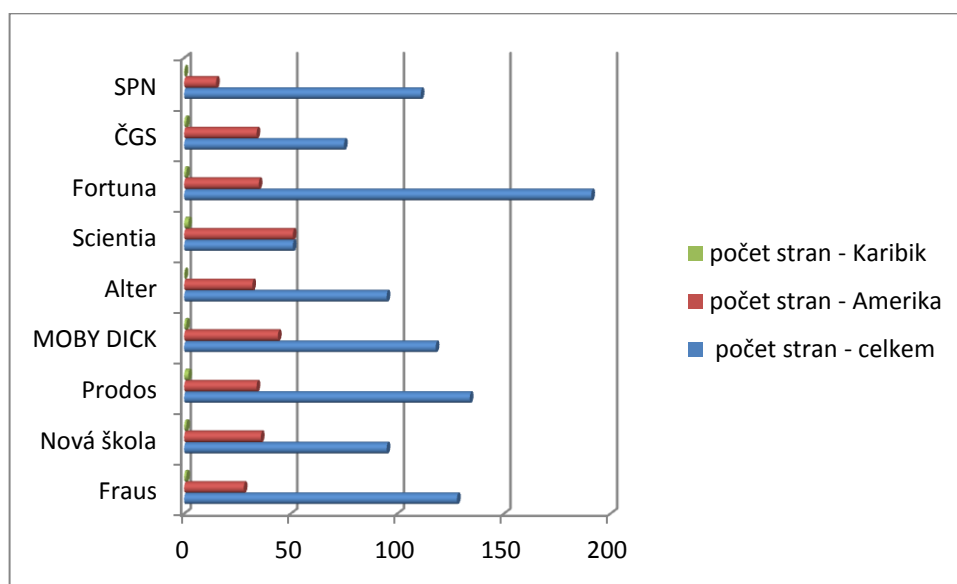
Struktura učiva o Americe

V učebnici z nakladatelství *Fraus*, dále jen *Fraus* je popsána jak fyzicko-geografická, socioekonomická, tak regionální složka. Ke každé kapitole je vždy napsáno několik nejdůležitějších odstavců. Na konci každé kapitoly je v modrém odstavci shrnutí. Stejně je zpracovaná učebnice *Prodos. Nová škola* se zprvu věnuje přírodním podmínkám, obyvatelstvu, hospodářství a dále konkrétním regionům. Kromě základních charakteristik se zde nachází i témata, která se v jiných učebnicích prakticky nevyskytují. Jedná se například o kapitoly týkající se dopravy, vědy, výzkumu, školství a zdravotnictví. Učebnice *Fraus*, *Nová škola* a *Prodos* byly hodnoceny jako nejlépe zpracované učebnice z hlediska struktury učiva o Americe. V *SPN* se nejprve jedná o dvoustránkový úvod k Americe a následuje již učivo o konkrétních státech. Jeví se, že je zde jak nedostatečný úvod k Americe, tak i málo zpracované téma regionů Ameriky. V *ČGS* a *Scientia* se věnováno dostatek prostoru vysvětlení učiva týkajícího se jak fyzicko-geografické i

socioekonomické složky učiva. Učebnicový pracovní sešit *Scientia* se celý zabývá pouze Amerikou. Jednotlivé texty jsou ale buď příliš detailní, nebo minimalistické až nedostatečné. I proto jsou tyto učebnice - *SPN*, *ČGS* a *Scientia* z výše uvedeného hlediska hodnoceny průměrně.

Učebnice *Alter* je sice hlavně zaměřena na přírodní složky krajiny, ale vůbec se nevěnuje regionům příslušných světadílů. Učebnice *Fortuna* svým zpracováním připomíná spíše encyklopedii, učebnice *MOBY DICK* obsahuje dokonce pouze základní údaje. Tato struktura ovlivnila hodnocení učebnic *Alter*, *Fortuna* a *MOBY DICK* jako nejhůře zpracovaných z výše uvedeného hlediska.

Graf uvádí optický poměr počtu stran věnujících se celkově učivu o Americe. Jak je z grafu patrné, ukázalo se ale, že počet stran nesouvisí vždy s kvalitou.

Zdroj: autorka 2012

Obrázkové přílohy

V učebnicích *Fraus*, *Nová škola*, *SPN* a *Prodos* se nacházejí barevné obrázky dostatečných rozměrů, které doplňují vhodně daný text. Tyto obrázky již na první pohled žáky motivují k zájmu o dané učivo. Proto učebnice *Fraus*, *Nová škola*, *SPN* a *Prodos* jsou z hlediska obrázkových příloh a jejich počtu a kvality hodnoceny jako nejlépe zpracované. V učebnicích *ČGS*, *Scientia* a *Alter* jsou umístěny obrázkové přílohy méně výstižné a menšího formátu, celkově jsou méně frekventované. Proto jsou tyto učebnice hodnoceny průměrně.

V učebnicích *MOBY DICK* zabírají obrázky vůči textu zbytečně až půlku stránky. Naopak *Fortuna* má uprostřed učebnice sice dvacetičtyř stránkovou barevnou obrázkovou přílohu. Bylo by lepší, kdyby fotografie doplňovaly přímo text a souvisely s ním v umístění na stránce. Tím by došlo ke kvalitnějšímu propojení učiva a zpestření, které ovlivňuje motivaci žáka k osvojení si daného učebního materiálu. I proto jsou tyto učebnice hodnoceny z výše uváděného hlediska nejhůře.

Tabulky, mapy a grafy

Dalším sledovaným jevem je srovnání učebnic dle množství různých map, grafů a tabulek. Učebnice *Nová škola* obsahuje barevné mapy, které upoutají přehledností a výstižností. V úvodu kapitoly Amerika se jedná o obecně geografickou mapu, satelitní snímek a polohu Ameriky vzhledem k celému světu. V jednotlivých podkapitolách lze pracovat i s mapami regionů a s mapami dokreslujícími probírané téma. Učebnice pouze nedisponuje přehlednými tabulkami o daném světadílu. Rovněž v učebnici *ČGS* se nachází dostatek map a grafů a přehledných tabulek, umístěných na konci učebnice. Proto jsou obě učebnice hodnoceny jako nejlépe zpracované učebnice z hlediska četnosti a kvality tabulek, map a grafů. V učebnici *Scientia* se nachází pouze černobílé obrysové mapy, které mají žáci vždy nějakým způsobem dokreslit. Na konci učebnice jsou rovněž zařazeny přehledné tabulky, ale kniha neobsahuje žádné grafy. Méně zpracované učebnice z tohoto hlediska jsou *Fraus*, *Prodos*, *Alter* a *MOBY DICK*. Společným znakem těchto učebnic je nedostatečný počet map, grafů, ale i úplná absence přehledných tabulek. V

učebnici *SPN* a *Fortuna* je dokonce obsaženo minimální množství map, jen na konci se nacházejí přehledné tabulky. V učebnici *Fortuna* se sice nacházejí mapy, ale jsou pouze černobílé a málo přehledné. Proto tyto učebnice jsou v tomto směru hodnoceny nejhůře.

Akcent na karibskou oblast

Karibská oblast je nejvíce propracovaná v učebnicích *Prodos*, *Scientia* a *ČGS*. Učivu o ostrovních státech Karibského moře jsou v učebnici *Prodos* věnovány dvě strany. Samotná kapitola začíná úvodním odstavcem o náboženství na Haiti, další odstavce se již týkají přírody, obyvatelstva a hospodářství karibské oblasti. Je zde také přehledná tabulka týkající se přehledu hlavních měst, rozlohy a počtu obyvatel těchto států. Problematice ostrovních států Střední Ameriky je v učebnici *Scientia* věnována jedna celá kapitola o dvou stranách. V úvodu se věnuje stručnému popisu oblasti, dále přibližuje přírodní a socioekonomickou charakteristiku karibské oblasti. Výrazněji zdůrazňuje ostrovní státy Kubu, Dominikánskou republiku, Haiti, Jamajku a Portoriko. V *ČGS* se karibská oblast nachází v kapitole o Severní Americe a ve dvoustránkové podkapitole spolu se středoamerickými zeměmi. Úvodní část obsahuje volnou citaci o objevení světadílu Kryštofem Kolumbem. Následuje samotný výklad o povrchu, podnebí, složení obyvatel a hospodářství. Rovněž se zde nachází doplňující informace a Kryštofu Kolumbovi a vlivu člověka na přírodní prostředí Střední Ameriky. Tyto tři výše uvedené učebnice jsou z hlediska zpracování tematiky karibské oblasti hodnoceny jako nejlepší. Méně je karibská oblast zpracována v učebnicích *Fraus* a *Nová škola*. Samotné karibské oblasti je v učebnici *Fraus* věnována pouze jedna strana. Zde se věnuje celkové charakteristice ostrovní oblasti a obyvatelstvu. Jeden odstavec, v němž se více zabývá Kubou, Jamajkou a Portorikem, je věnován Velkým Antilám. Jen kratší odstavec je věnován Bahamským ostrovům a Malým Antilám, ve něm je napsána nejdůležitější celková charakteristika. Učebnice *Nová škola* se učivu o karibské oblasti věnuje v rámci kapitoly o Střední Americe, ta je zde rozdělena na pevninské státy Střední Ameriky a ostrovní státy Karibského moře. O ostrovních státech Karibského moře se pojednává na jedné straně. Nachází se zde celková charakteristika těchto ostrovních států, která zabírá čtyři krátké odstavce. Bohužel jen jediným ostrovním státem, kterému je dán větší prostor, je Kuba. Učebnice *Fraus* a *Nová škola* byly hodnoceny z výše uváděného hlediska jako

průměrné.

Nejméně se karibskou oblastí zabývají učebnice *MOBY DICK*, *Fortuna*, *SPN* a *Alter*. Samotné učivo o karibské oblasti je v učebnici *MOBY DICK* obsaženo pouze v podkapitole Země Střední Ameriky a píše se tu pouze toto: „Z ostrovních států je největší Kuba s hlavním městem La Habana. Kuba je důležitý vývozce cukrové třtiny a tabáku, na jejím území jsou nádherné pláže“. Dále následuje obrázek sklizně cukrové třtiny. Další, opět malá zmínka, je v úvodu kapitoly o Velkých a Malých Antilách a jejich objevení Kryštofem Kolumbem. Učebnice *Fortuna* se karibskou tematikou zabývá rovněž v kapitole Střední Amerika. Oblasti je věnován opět pouze krátký odstavec, větší prostor je dán státu Mexiko. Učebnice *SPN* se učivu o karibské oblasti věnuje v kapitole Mexiko a o samotném tématu se píše pouze toto: „Ostrovními státy v Karibském moři jsou např. Kuba, Dominikánská republika, Haiti, Portoriko (přidružený stát USA). Dále je to řada ministátů“.

Formální úroveň textu

Z hlediska formální úpravy textu jsou na první pohled nejpřehlednější učebnice *Nová škola* a *Fraus*. V učebním textu *Nová škola* jsou v základním učivu tučně zvýrazněny některé důležité pojmy, naopak menší velikostí a kurzívou jsou psány doplňující informace, zajímavosti a úkoly. Tím učebnice působí jednotným a přehledným dojmem. Obdobným přehledným způsobem je zpracována i učebnice *Fraus*. Naopak učebnice *Prodos*, *SPN* a *MOBY DICK* obsahují v jednotlivých výkladových odstavcích hustěji psaný text, i když stejně jako v materiálech nakladatelství *Fraus* a *Nová škola* jsou některé termíny tučně zvýrazněné. Hustotou textu se tyto učebnice stávají méně přehlednými. Proto jsou hodnoceny průměrně. Společným znakem učebnic *Scientia*, *ČGS*, *Fortuna* a *Alter* je velmi hustý text, který působí nepřehledným dojmem a i samotné zorientování se v textu může být jak pro vyučující, tak především pro studující, velice problematické. Tento formální nedostatek komplikuje samostatnou práci s textem, a tím i osvojování učiva. Proto jsou učebnice *Scientia*, *ČGS*, *FORTUNA* a *Alter* hodnoceny z výše uváděného hlediska jako nejhůře zpracované.

Strukturalizace učiva z hlediska bazálního a rozšiřujícího

Učebnice, ve které je učivo rozlišené na základní a rozšiřující jsou *Nová škola*, *Fraus* a *SPN*. V *SPN* a *Fraus* se v postranní barevné liště nacházejí některé doplňující informace, ale také doplňující a motivující obrázky. Nadstavbové učivo se týká mezipředmětových vazeb, zde se nacházejí informace z českého jazyka, přírodopisu, historie a občanské výchovy. V *Nové škole* je rozšiřující učivo psáno menším písmem přímo v textu. Tím učebnice působí přehledným dojmem. V učebnicích *Fortuna*, *ČGS*, *Scientia*, *MOBY DICK*, *Alter* a *Prodos* není vizuálně text vůbec rozlišen na učivo bazální, ani na učivo rozšiřující.

Podněty k aktivizujícím činnostem

Nejvíce aktivizujících úkolů a činností pro žáky se nachází v učebnicích *Fraus*, *Nová škola* a *MOBY DICK*. V *Nové škole* se vyskytují cvičení pro práci s mapou, skupinovou práci, práci s internetem, návody na různé projekty a úkoly opakující a uvádějící do souvislostí probrané učivo. Ve *Frausi* se nachází jak otázky a úkoly, tak i různá zamyšlení, praktická cvičení, domácí úkoly, otázky týkající se diskuse mezi žáky, různé skupinové práce a samozřejmě i práce s mapou. V *MOBY DICKU* jsou to rovněž otázky a úkoly i různá doplňovací cvičení a na konci probrané kapitoly vždy test. Formou pracovní učebnice je monotematická učebnice *Scientia*, ve které se nachází různá doplňující cvičení, obrysové mapy, jež mají žáci dokreslit, opakovací a upevňovací úkoly a pojmy, které žáci mají vyhledat na mapě. Učebnice *Alter* klade důraz na samostatnou práci žáků, na vyhledávání a určování zeměpisných objektů a nikoliv na jejich pamětné osvojování. Myslím si, že tato forma výuky není na každou hodinu vhodná. Řekla bych, že tyto formy úkolů jsou vhodné spíše na opakování, nebo pro zpestření dané látky. Nejméně aktivizujících úkolů se nachází v učebnicích *SPN*, *ČGS*, *FORTUNA* a *Prodos*. Jedinými aktivizujícími činnostmi pro žáky jsou zde různé otázky a úkoly.

2.6.2. Vyhodnocení učebnic

2.6.2.1. Tabulkové hodnocení

Tabulka: č. 2: Vyhodnocení učebnic dle jednotlivých hledisek

Název	1	2	3	4	5	6	7	Celkem
<i>ČGS</i>	5	5	10	10	0	0	0	30
<i>Prodos</i>	10	10	5	10	5	0	0	40
<i>Fraus</i>	10	10	5	5	10	10	10	60
<i>SPN</i>	5	10	0	0	5	10	0	30
<i>Fortuna</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>MOBY DICK</i>	0	0	5	0	5	0	10	20
<i>Alter</i>	0	5	5	0	0	0	5	15
<i>Scientia</i>	5	5	5	10	0	0	5	30
<i>Nová škola</i>	10	10	10	5	10	10	10	65

Zdroj: autorka 2012

1 - Učivo o Americe

2 - Obrázkové přílohy

3 - Tabulky, mapy a grafy

4 - Akcent na karibskou oblast

5 - Formální úroveň textů

6 - Strukturalizace učiva z hlediska bazálního a rozšiřujícího

7 - Podněty k aktivizujícím činnostem

Škála hodnocení:

10 bodů - nejvíce zpracované

5 bodů – průměrně zpracované

0 bodů – nejhůře zpracované

Tabulka: č. 3: Souhrnné vyhodnocení kvality učebnic

Název	Známka
<i>ČGS</i>	2
<i>Prodos</i>	1
<i>Fraus</i>	1
<i>SPN</i>	2
<i>Fortuna</i>	3
<i>MOBY DICK</i>	3
<i>Alter</i>	3
<i>Scientia</i>	2
<i>Nová škola</i>	1

Zdroj: autorka 2012

Škála hodnocení:

- 1 - 40 a více bodů - kvalitní učebnice**
- 2 - 21 až 39 bodů - méně kvalitní**
- 3 - 0 až 20 bodů - nekvalitní učebnice**

2.6.2.2. Komentář k vyhodnocení učebnic

Rozebíráno je devět učebnic pro základní školy a příslušné ročníky víceletých gymnázií z nakladatelství *Fortuna*, *SPN*, *Nová škola*, *Scientia*, *Prodos*, *Fraus*, *Česká geografická společnost (ČGS)*, *MOBY DICK* a *Alter*.

Jedná se o subjektivní rozbor na základě uváděných kritérií, při kterém je hodnoceno učivo o Americe, obrázkové přílohy, tabulky, mapy a grafy, akcent na karibskou oblast, formální úroveň textů, strukturalizace učiva z hlediska bazálního a rozšiřujícího a podněty k aktivizujícím činnostem.

V tabulce č. 2 se nachází bodové ohodnocení jednotlivých hledisek. Deseti body jsou hodnoceny ty učebnice, které zpracování daného hlediska mají jak kvantitativně, tak kvalitativně na úrovni. Učebnice s pěti body vykazují v parametrech jednotlivých kritérií z hlediska kvantity tak i kvality průměrné zpracování. Nulou bodů jsou ohodnoceny učebnice, které nevyhovují zpracováním, ani z hlediska kvantity, ani z hlediska kvality.

Tabulka č. 3 obsahuje hodnocení bodů převedené na známky. I zde se jedná o subjektivní rozbor na základě zkoumaných kritérií. Nejvyšší počet bodů, tedy jedničku, dostaly *Nová škola*, *Fraus* a *Prodos*. Při srovnání hodnocení učebnic, první dvě učebnice ohodnotila obdobně také ve své diplomové práci L. Babková, která si myslí, že tyto dvě učebnice nejlépe vyhovují dnešnímu modernímu vzdělávání. Naopak A. Nedorostová ve své diplomové práci má z těchto tří zmiňovaných na prvním místě pouze učebnici *Prodos*. Z tohoto porovnání vyplývá skutečnost, že tyto tři učebnice jsou jedny z nejkvalitnějších na našem trhu, navíc že i žáky nejvíce mohou přitahovat k osvojení učiva. Dvojkou jsou označeny ty učebnice, které dle kritérií, uváděných v této práci, patří k průměru, a to *ČGS*, *SPN* a *Scientia*. I přes to, že se věnují dostatečně karibské oblasti, nejsou tak poutavě napsány, a tím jsou pro žáky méně přehlednější a v důsledku mohou méně motivovat k osvojení učiva. Učebnice od *České geografické společnosti* hodnotí L. Babková obdobně, ale učebnice od nakladatelství *Scientia* má na posledním místě. Dle jejích stanovených kritérií získala nejméně bodů. Známkou tři jsou ohodnoceny učebnice *MOBY DICK*, *Alter* a *Fortuna*. Dle stanovených kritérií v této diplomové práci, tyto učebnice se dostatečně nevěnují karibské oblasti. Navíc učebnice *Fortuna* získala v rámci všech kritérií této práce nejméně bodů a ze srovnání vyplývá, že je v důsledku tohoto hodnocení pro žáky nejméně vhodná k osvojení učiva. Tuto učebnici také rozebírala ve své diplomové práci A. Nedorostová, která má o zmíněné učebnici stejné mínění.

3. Metodika práce

Před samotnou tvorbou diplomové práce bylo nutné prostudovat a nashromáždit velké množství literatury. Tato literatura byla jak zakoupena do osobního vlastnictví, tak studována při zapůjčení od kolegyň nebo zápůjčkách z regionálních či centrálních knihoven. V rámci kontaktování knihoven, zápůjčky pocházely z Vědecké knihovny v Českých Budějovicích, Městské knihovny v Benešově a některých dalších. Učebnice byly zapůjčeny ze dvou základních škol, a to ze ZŠ Netvořice, ZŠ a MŠ Na Karlově v Benešově, a také od vedoucí této diplomové práce Mgr. Petry Karvánkové, Ph.D. Další zdroje informací byly čerpány při konzultacích s výše uvedenou vedoucí diplomové práce, dále z konzultací s vyučujícími zeměpisu výše uváděných základních škol, a také z internetových pramenů.

Prvním krokem před psaním vlastní diplomové práce bylo seznámení se samotným regionem Karibiku. Veškeré dostupné informace byly čerpány jak z odborných literatur, populárně naučných knih, geografických časopisů, tak i z internetových zdrojů. Na základě těchto materiálů byla vytvořena celková charakteristika dané karibské oblasti. Následoval rozbor samotné literatury, který byl zaměřen na již zmíněnou odbornou literaturu, do které se řadí středoškolské učebnice, vysokoškolská skripta a kartografická díla. Dále byla rozebírána populárně naučná literatura, do které jsou zařazeny encyklopedie, lexikony, exkluzivity oblasti, cestopisy a cestovatelské průvodce. Diplomová práce se věnuje rovněž rozboru tří nejznámějších geografických časopisů, a to Geografickým rozhledům, časopisu Lidé a Země a Geografickému magazínu Koktejl. Diplomová práce se zaměřila hlavně na obsah a frekvenci dané tematiky karibské oblasti v celém rozsahu uváděných literárních zdrojů. Dále se práce zmiňuje i o didaktické literatuře a literatuře vztahující se ke Smart Board, která byla též nápomocná pro diplomovou práci.

Nedílnou součástí diplomové práce je i rozbor učebnic zeměpisu pro základní školy a příslušné ročníky gymnázií. K dispozici bylo devět učebnic a to: *Alter*, *Česká geografická společnost*, *Fortuna*, *Fraus*, *MOBY DICK*, *Nová škola*, *Prodos*, *Scientia* a *SPN*. Tyto učebnice byly rozebírány z několika hledisek a to, struktura učiva o Americe, obrázkové přílohy, tabulky, mapy a grafy, akcent na karibskou oblast, formální úroveň

textů, strukturalizace učiva z hlediska bazálního a rozšiřujícího a podněty k aktivizujícím činnostem. Podle těchto kritérií jsou učebnice porovnávány a pro přehlednost výsledku rozboru jsou vytvořeny dvě strukturované tabulky. První tabulka informuje o bodovém hodnocení jednotlivých kritérií, druhá tabulka obsahuje přímé známkové ohodnocení. Jedničku dostaly ty učebnice, které na základě stanovených kritérií získaly nejvyšší bodové ohodnocení a na jeho základě byly hodnoceny jako nejkvalitnější. Dvojku získaly ty učebnice, které se na základě bodového ohodnocení jeví méně kvalitní, tudíž průměrné učebnice. Trojka odpovídala bodovému ohodnocení, které na základě stanovených kritérií označilo nejméně kvalitní učebnice. Z jejich nedostatků a chyb byly získány podklady a inspirace pro vlastní tvorbu multimediálního výukového programu.

Karibik – interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (multimediální výukový program) byla vypracována v programu Notebook Software 10, jenž je určený pro interaktivní tabuli. Je zpracována na CD, které je součástí přílohy. Program má sloužit žákům sedmého ročníku základních škol a příslušného ročníku víceletých gymnázií. Cílem byla tvorba interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (multimediálního výukového programu), kde by byla popsána od fyzicko-geografické přes socioekonomickou a regionální složku oblast Karibiku. Žáci by se prostřednictvím interaktivní učebnice (multimediálního výukového programu) jak dozvěděli nové informace, tak si zároveň učivo zopakovali a tím osvojení učiva a nově nabytých znalostí upevnili pomocí různých cvičení a úkolů. Ty se vždy nacházejí za danou kapitolou.

Prvních pět kapitol se věnuje fyzicko-geografické složce, popisuje polohu a rozlohu, povrch, podnebí, vodstvo a přírodní krajiny. Následuje socioekonomická charakteristika regionu, která se věnuje objevení ostrovů, obyvatelstvu a hospodářství Karibiku. Regionální charakteristika ostrovů je rozdělena na Velké a Malé Antily. Velkým Antilám je dán větší prostor, charakterizují se zde všechny státy dané oblasti a to Kuba, Haiti, Dominikánská republika, Portoriko i Jamajka. Z Malých Antil je vybráno pouze šest ostrovů. Jako souhrnné opakování je využita soutěžní hra AZ kvíz.

Součástí interaktivní učebnice o Karibiku je velké množství obrázků, map a videí. Veškeré materiály dokreslují danou problematiku. Součástí diplomové práce jsou také pracovní listy, které lze používat v různých fázích výuky, včetně správných řešení, která pracovní listy obsahují. Vyučující mohou zařadit jednotlivé pracovní listy jako motivační a

aktivizační prvek například při úvodním seznamování s konkrétní tematikou, souhrnném opakování, nebo při testu k dané tematice. Součástí interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (multimediální výukový program) je také i metodická příručka, která obsahuje popis jednotlivých slidů, i informace o tom, jak s programem pracovat.

Nedílnou součástí diplomové práce je i kapitola, kde je popsána vytvořená práce, její zařazení do samotné výuky, klíčové kompetence, které by si žáci měli jejím použitím osvojit, průřezová témata, do kterých učivo o karibské oblasti spadá a výstupy, které by žáci po použití *Karibiku* - interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (multimediální výukový program) měli splnit. Zároveň je zde i zmínka o aplikaci vytvořeného programu do samotné výuky a o vytvořených pracovních listech.

4. Charakteristika karibské oblasti

Poloha a rozloha

Antily jsou souostroví v Karibském moři rozkládající se v obrovském oblouku v délce asi 4 600 kilometrů od Yucatánského průlivu po pobřeží Venezuely. Ze severu a východu jsou omývány Atlantským oceánem. Rozloha činí asi 200 tis. km². Dělí se na Velké a Malé Antily. Velké Antily jsou kontinentálního původu a patří mezi ně Kuba, Hispaniola, Portoriko a Jamajka. Malé Antily jsou sopečného a korálového původu a dělí se na Závětrné a Návětrné ostrovy.

Geologické a geomorfologické poměry

Mičková v publikaci (Mičková, Filipová, Vančura, 2007) pojednává o geologických a geomorfologických poměrech následovně: „Celý kontinent Amerika je tvořen severoamerickou litosférickou deskou a jihoamerickou litosférickou deskou, které jsou spojeny karibskou deskou (Střední Amerika a karibská oblast). Samostatná a specifická karibská deska má malé rozměry a nachází se mezi dvěma dílčími americkými deskami. Oblast Velkých Antil je tvořena zbytky vrásových a zlomových pohoří, v západní části Malých Antil probíhala během třetihor vulkanická činnost, množství ostrovů ve východní části má naopak vápencový ráz“.

„Středoamerické Kordillery vystupují na Velkých i Malých Antilách, horské pásmo sem přichází z Hondurasu, dále se stáčí k východu a obloukem se vrací na jihoamerický kontinent. Ve Velkých Antilách Kordillery vystupují jako Sierra Maestra (jih Kuby), Blue Mountains (Jamajka) a pokračují až na Haiti. Sierra Maestra pokračuje jako Cordillera Central do Dominikánské republiky, kde se nachází nejvyšší hora celých Antil Pico Duarte 3 175 m n.m. Pásmo hor v Malých Antilách je ještě patrné na Guadeloupe, znovu se objevuje na Barbadosu a pak již na jihoamerickém šelfu, na ostrovech Trinidad a Tobago, odkud pokračuje na pevninu a navazuje na Venezuelské Andy“.

Klimatické poměry

Dle Mičkové „Ostrovní Střední Amerika spadá do zóny tropického podnebí. Charakteristické jsou vysoké teploty a trvalý vliv severovýchodního pasátu. Průměrné roční teploty se v nížinách pohybují od +22 do +26 °C a v náhorních plošinách pak od +14

do +18 °C. Srážky s letními maximy (květen – říjen) přinášené pasáty dosahují na návětrných svazích hor 2 000 – 6 500 mm/rok“.

Hydrogeografické poměry

Mičková o hydrologických poměrech píše: „Souostroví Velké a Malé Antily se rozkládá v Karibském moři, v tropické části Ameriky jihovýchodně od Mexického zálivu. Karibské moře zabírá plochu přibližně 2 754 000 km². Jeho nejhlubším místem je Kajmanský příkop mezi Kubou a Jamajkou s hloubkou 7 686 m. Povrchová teplota moře se pohybuje mezi 24-29 °C“.

V oblasti Karibiku se nachází krátké toky s dostatkem vody a režimem pasátových dešťů na atlantských svazích. Větší vodní tok představuje na Kubě řeka Cauto na jihu dlouhá 250 km a nejdelší řeka v Dominikánské republice se jmenuje Yogue del Norte.

Pedogeografické poměry

Hlavní faktory dle interaktivní učebnice (**Fňukal, Szczyrba - <http://rgla.upol.cz/>**), které ovlivňují pedogeografické poměry je klima a vegetační kryt. „Klima ovlivňuje vývoj půd hlavně teplotou, úhrnem a rozložením srážek během roku, vegetační kryt působí na výpar, množství humusu, vsakování vody a tím zprostředkovaně i na úrodnost půdy. Na antilských ostrovech jsou hlavním činitelem vysoké teploty. Pro oblast Karibiku jsou typické převážně tropické a subtropické červenozemě a dále pak hlavně laterity, které se vyskytují v oblasti od 30° s.š. směrem na jih“.

Biogeografické poměry

Mičková řadí: „Oblast Antil do neotropické oblasti a do karibské podoblasti, která je floristicky velmi bohatá. Má endemitní čeledi i rody. Převládají zde tropické lesy s četnými epifyty, lijanami, mamutími stromy a trávami. Při pobřeží je rozšířena mangrovová vegetace. Antilské ostrovy jsou v suchých oblastech pokryty savanami, kde rostou kaktusy a agáve“.

„Co se týká fauny, tak tato oblast spadá do neotropické oblasti a antilské podoblasti, která se vyznačuje výrazně ochuzenou faunou. V důsledku oddělení od pevniny, na ostrovy neproniklo mnoho druhů savců, proto zde nalezneme jen tři endemitní druhy suchozemských savců“.

Regionální charakteristiky států karibské oblasti

O regionálních charakteristikách států karibské oblasti Mičková uvádí: „Jedná se o ostrovní region Velkých a Malých Antil. Převažují zde země, které byly nebo dosud jsou pod správou jiných zemí než tradičních „latinských“ koloniálních mocností Španělska a Portugalska. Jedná se především o Velkou Británii, Francii, Nizozemsko a Spojené státy americké“.

„Kuba, Haiti, Dominikánská republika, která se rozkládá na ostrově Haiti, Jamajka, Antigua a Barbuda, Barbados, Dominika, Grenada, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincenc a Grenadiny a Trinidad a Tobago jsou nezávislé státy. Ostatní jsou závislá území Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Anguilla, Bermudy, Britské Panenské ostrovy, Montserrat a Turks a Caicos), Nizozemského království (Aruba, Curaçao, Bonaire, Saba, Sint Maarten, Sint Eustatius), Francie (Guadeloupe, Martinik, Saint-Martin, Saint-Barthélemy) a Spojeným státům americkým patří Americké Panenské ostrovy“.

„Co se týká demografické struktury, vykazuje odlišnost od jiných latinskoamerických zemí. Indiáni byli vyhubeni, postupně byli nahrazováni potomky černošských otroků. Proto na většině ostrovů převládají z 90 % černoši a mulati, pouze na Kubě a Portoriku tvoří většinu kreolové, přistěhovalci z Asie“.

„Jazyková struktura je velice pestrá, hlavním důvodem této rozmanitosti byly změny majitelů ostrovů v průběhu 16. až 19. století. Dnes jsou používány čtyři oficiální jazyky (španělština, angličtina, francouzština, holandština), mnozí obyvatelé ovládají dva až tři z těchto jazyků, nebo hovoří směsicí těchto jazyků (kreolštinou)“.

„Náboženská struktura rovněž vyplývá z koloniálního období. Převzaté náboženství od kolonizátorů je katolicismus a anglikánství, díky asijským přistěhovalcům se postupně rozšířil hinduismus a islám. Na Haiti se nacházejí početní vyznavači afrického animistického kultu vúdú“.

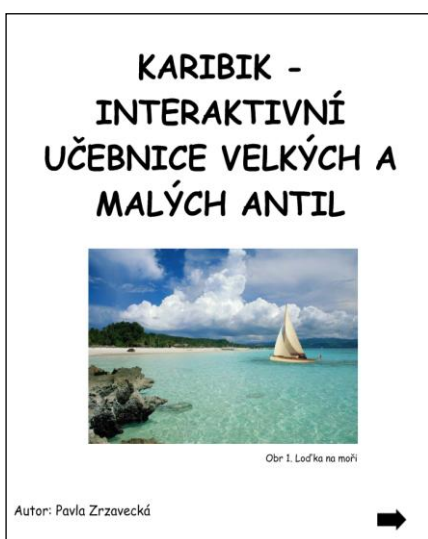
„Existují zde velké sociální rozdíly mezi jednotlivými skupinami lidí a i mezi státy navzájem. Jedná se o málo lidnaté státy, tudíž gramotnost, zdravotní péče, služby jsou obecně na lepší úrovni, než v jiných zemích Latinské Ameriky. Najdou se zde i extrémní jako například Kuba, kde je téměř nulová negramotnost, nebo Haiti, která s 80 %

negramotností, velkou bídou a prakticky bez zdravotní péče, se řadí k nejchudším zemím na západní polokouli“.

„Hospodářství se zakládá zejména na zemědělství (plantáže cukrové třtiny, kávy, kaka, bavlníku, tabáku a tropického ovoce) a na těžbě (bauxitu, manganu, niklu a ropy). Díky výhodným podmínkám, politické stabilitě, celoročně příjemnému počasí na Malých Antilách i dosud čistému moři, plynou do hospodářství států velké příjmy z cestovního ruchu. Bývají i vyšší než generuje export“.

5. Metodická příručka pro učitele

V samotném úvodu *Karibiku* - interaktivní učebnice o Velkých a Malých Antilách se na slidu č. 1 nachází fotografie, na které se nachází pohled na loď na Karibském moři. Pomocí této fotografie si žáci mohou lépe představit danou oblast. Následuje slide s krátkým textem, který slouží jako motivace k tématu. Zároveň je zde obrázek loupežníka, který by měl žáky rovněž motivovat k učivu. Na následujícím slidu je vyobrazený seznam symbolů, které se v učebnici vyskytují, a které je nutné si zapamatovat, pro snadnější práci s interaktivní učebnicí. Jedná se například o symbol kladívka pro praktický úkol, písmeno „Z“ ve žlutém čtverečku značící zajímavost, modrý otazník zobrazuje otázky a úkoly pro žáky, globus představuje vyhledání geografických místopisných pojmů na mapě, domeček je symbol pro domácí úkol a modrý puntík slouží pro výběr kapitol. Dále již program obsahuje slide s obsahem jednotlivých kapitol, které jsou barevně odlišeny. Kapitola fyzické geografie je zelená, sociální geografie modrá, regionální geografie Velkých Antil fialová, regionální geografie Malých Antil šedivá a souhrnné opakování červená barva. Jednoduchým prokliknutím se lze dostat na danou kapitolu. Vhodné je začít výklad o Karibiku nejprve fyzickou geografii, kde je více informací o poloze a rozloze, povrchu, podnebí, vodstvu a přírodním krajinám. Následuje kapitola o sociální geografii, o obyvatelstvu a hospodářství, dále kapitola Velké Antily, kde je více prostoru věnováno ostrovním státům Kuba, Haiti, Portoriko, Jamajka a Dominikánská republika. Samotný výklad lze zakončit kapitolou o Malých Antilách. Poslední kapitola, opakování, je věnována celkovému shrnutí oblasti Karibiku formou soutěže AZ kvíz. Žáci by měli zároveň pracovat se Školním atlasem světa.

Symbole užívané v učebnici:

- praktický úkol
- zajímavost
- najdi na mapě
- domácí úkol
- shrnutí
- otázky a úkoly
- výběr kapitol

KAPITOLY

FYZICKÁ GEOGRAFIE

poloha a rozloha
povrch
podnebí
vodstvo
přírodní krajiny

SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE

objevení
obyvatelstvo
hospodářství

VELKÉ ANTILY

Kuba
Haiti
Dominikánská republika
Portoriko
Jamajka

MALÉ ANTILY

SHRNUTÍ

OPAKOVÁNÍ

Poloha a rozloha

POLOHA A ROZLOHA

Antily je souostroví v Karibském moři, které se řadí do Střední Ameriky. Z východu a ze severu jsou omývány Atlantským oceánem, z jihu Karibským mořem.

Antily se dělí na Malé a Velké.
Celková rozloha je cca. 211 000 km².
Pás ostrovů se táhne v délce 4500 km.

Obr. 2. Mapa Antil

Obsahuje učební text o poloze a rozloze celých Antil a mapu této oblasti. Žáci mohou chodit k mapě a pomocí interaktivního pera ukazovat názvy některých ostrovů Karibského moře. Současně ostatní žáci si ukazují ostrovy ve Školním atlase světa.

VELKÉ ANTILY

Skupina ostrovů mezi Karibským mořem, Yucatánem, Mexickým zálivem a Bahamami.

Představují západní část souostroví Antily.

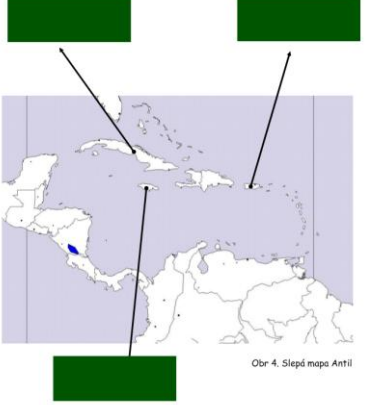
Státy této tzv. karibské oblasti jsou: **KUBA, HAITI, DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA, PORTORIKO A JAMAJKA.**

	ROZLOHA (km ²)	HLAVNÍ MĚSTO
KUBA	110 860	La Habana
HAITI	27 750	Port-au-Prince
DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA	48 730	Santo Domingo
PORTORIKO	9 104	San Juan
JAMAJKA	10 990	Kingston

 Který ostrov ze souostroví Velké Antily je největší a který nejmenší?

Slide obsahuje učební text o poloze a rozloze Velkých Antil. Nachází se zde přehledná tabulka o rozloze pěti ostrovů ze souostroví Velké Antily. Žáci mají praktický úkol, v tabulce musí vyhledat největší a nejmenší ostrov z tohoto souostroví, tento úkol je zaměřen na vyhledávání údajů z tabulky. Řešení 1) největší: Kuba, 2) nejmenší: Portoriko.

 Které ostrovy ze souostroví Velké Antily jsou v mapě vyznačeny?

Obr. 4. Slepá mapa Antil

Na tomto slidu mají žáci za úkol říci, jaké ostrovy ze souostroví Velké Antily jsou v mapě vyznačeny. Správné odpovědi zjistí po odsunutí zeleného rámečku.

Povrch

POVRCH

Ostrovní oblouk je tvořen pásmy **kordeilerské horské soustavy**, přecházejícími do Amerického středomoří z americké pevniny. V karibské oblasti se nacházejí stovky ostrovů a ostrůvků. Ty vznikly současně s Kordeilerami, tvoří je vrcholky mohutného podmořského pohoří na okraji litosférických desek. Mají většinou hornatý ráz a na některých jsou dokonce aktivní sopky.

 Najděte ve Školním atlase nejvyšší vrchol Velkých Antil?

Nejvyšším vrcholem je **Pico Duarte** (3 087 m n.m.) v Dominikánské republice.

 Porovnejte tento nejvyšší vrchol Antil s nejvyšším vrcholem celé Ameriky. Který je větší? A o kolik?

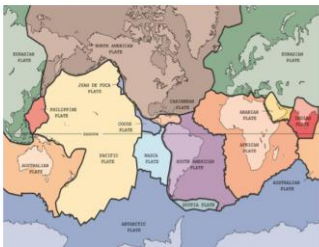
Obr. 5. Pico Duarte

Na tomto slidu najdou žáci učební text o povrchu Antil. Mají za úkol najít ve Školním atlase světa nejvyšší vrchol této oblasti (Správná odpověď: Pico Duarte 3 087 m n.m. v Dominikánské republice) a tento vrchol porovnat s nejvyšším vrcholem celé Ameriky, zjistit, který je vyšší a o kolik. (Správná odpověď: Nejvyšší hora Ameriky – Mount McKinley (6 194 m n.m.), vyšší o 3 107 m n.m. než Pico Duarte). Na obrázku ještě žáci mohou vidět Pico Duarte.

 Podle obrázku zjistěte, na jakých litosférických deskách leží tato oblast?

.....

.....

Obr. 6. Litosférické desky

 Co způsobuje pohyb litosférických desek proti sobě?

Zde mají žáci úkol, podle obrázku zjistit, na jakých litosférických deskách leží karibská oblast (Správná odpověď: Severoamerická a Karibská, event. hranice Jihoamerická), co způsobuje pohyb litosférických desek proti sobě? (Správná odpověď: Na styku s deskami probíhá seismická činnost (zemětřesení, erupce vulkánů, ojediněle i tsunami).

Z V lednu roku 2010 bylo na Haiti zemětřesení, které je s více než 230 tisíci oběťmi na třetím místě mezi zemětřeseními.

Z Informace k zemětřesení na Haiti na internetu
http://cs.wikipedia.org/wiki/Zem%C4%9Bt%C5%99esen%C3%AD_na_Haiti_2010

 Najděte na internetu největší zemětřesení co do počtu obětí, ale i rozsahu (kde a kdy to bylo).

 Obr 7. Zemětřesení na Haiti a)

 Obr 8. Zemětřesení na Haiti b)

Z Video - zemětřesení na Haiti
<http://www.youtube.com/watch?v=Yplqw6DyNko>

➔

V tomto slidu najdou žáci více informací o zemětřesení na Haiti, které tuto zemi postihlu začátkem roku 2010. Jednoduchým kliknutím si mohou přečíst více o tomto zemětřesení, nebo si prohlédnout video (3 min 19 vteřin). Nachází se zde dva obrázky, které dokreslují tuto přírodní katastrofu. Žáci mají ještě domácí úkol, mají zjistit na internetu, které zemětřesení je největší co do počtu obětí a rozsahu (kde a kdy to bylo). (Správná odpověď: Co do počtu obětí – 1. Sumatra,

Indonésie, zemětřesení v Indickém oceánu (2004) – 283 000 obětí; 9,1 Rychterovy škály; 2. Ťan- Šan, Čína (1976) – 240 000 obětí; 8,2 Rychterovy škály; 3. Čching-chaj, Čína (1927) – 200 000 obětí; 7,9 Rychterovy škály, 3. Haiti (2010) – 200 000 obětí; 7,1 Rychterovy škály.

Podnebí

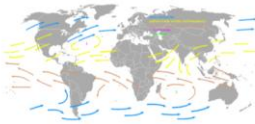
PODNEBÍ

Celé území patří do horkého **tropického podnebí** s častým výskytem tropických cyklónů - **hurikánů**, které způsobují silnými nárazy větru a přiváží deště značné materiální škody i ztráty na lidských životech.

Z http://cs.wikipedia.org/wiki/Tropick%C3%A1_1_cykl%C3%B3na

Severovýchodní pasát přináší vysoké srážky, hlavně na návětrné svahy hor. Pobřeží Atlantiku je proto výrazně vlhčí než pobřeží Pacifiku.

Průměrné měsíční teploty neklesnou v nížinách pod 20°C.

 Obr 9. Pasáty

Z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pas%C3%A1ty>

 Obr 10. Hurikány

➔

V úvodu se nachází krátký učební text o podnebí v Karibiku. Dále se zde nachází ještě dva internetové odkazy na <http://cs.wikipedia.org/>, kde se žáci dovědí více informací o hurikánech a pasátech. Žáci mohou více pracovat s tímto textem. Vhodné je například, aby si žáci přečetli daný text a shrnuli jej, nebo v textu vyhledali odpovědi na otázky typu: jak se jmenují tropické cyklóny v různých částech světa, kde se vyskytují atd. Pro doplnění jsou ještě na tomto slidu dva obrázky, které dokreslují tyto dva

jevů. Když se klikne na obrázek hurikánu, zobrazí se video o hurikánech a tornádech (1 min 53 vteřin).

Vysvětlete, co jsou to hurikány a pasáty.

Najděte na internetové adrese <http://cs.allmetsat.com/podnebi/severni-amerika.php> nebo na mapě ve Školním atlase světa průměrné lednové a červencové teploty vzduchu na Kubě.

<http://cs.allmetsat.com/podnebi/severni-amerika.php>

Tyto teploty zakreslete do slepé mapy.

Obr. 11. Slepá mapa Antil

Žáci zde mají praktický úkol, aby vlastními slovy řekli, jaký je rozdíl mezi tropickou cyklónou (hurikánem) a pasátem. (Správná odpověď: Hurikán – atmosférický útvar v podobě obrovského víru s okem ve středu, který je pro něj charakteristický. Vzniká v subtropické oblasti a v různých oblastech si nese místní jméno př. tajfun v jihovýchodní Asii, Willi-Willi v Austrálii, cyklón v Indii a hurikán v Atlantském oceánu; Pasáty – jsou větry, které převládají v tropické oblasti, vanou z oblasti

vysokého tlaku vzduchu subtropické šířky do oblasti nízkého tlaku vzduchu nad rovníkem).

Druhým úkolem je najít průměrné lednové a červencové teploty vzduchu v karibské oblasti. Žáci mají k dispozici buď mapu ve Školním atlase světa, nebo odkaz na internetovou adresu <http://cs.allmetsat.com/podnebi/severni-amerika.php>, kde se nachází meteorologické stanice v Karibiku a prokliknutím zjistí příslušné teploty. Součástí tohoto úkolu je i zapsat příslušné teploty pomocí interaktivního pera do slepé mapy této oblasti. (Správná odpověď: Kuba – leden 21 °C, červenec 27 °C).

Vodstvo

VODSTVO

Na zmíněných ostrovech nemají vodní toky větší význam. Proto se v této kapitole budeme více věnovat samotnému Karibskému moři, které břehy těchto ostrovů omývá.

Karibské moře část Atlantského oceánu ležící v tropické části Ameriky jihovýchodně od Mexického zálivu.

Karibské moře zabírá plochu přibližně 2 754 000 km². Jeho nejhlubším místem je **Kajmanský příkop** mezi Kubou a Jamajkou s hloubkou 7686 m.

Oblast Karibského moře je sužována **zemětřeseními, sopečnými výbuchy a sezónními hurikány**.

Povrchová teplota moře se pohybuje mezi 24-29°C.

Obr. 12. Mapa Karibského moře

Karibské moře, Mexický záliv, Kajmanský příkop.

Učební text o vodstvu Velkých a Malých Antil, součástí slidu je i fyzicko-geografická mapa Karibského moře. Žáci mají za úkol najít na mapě ve Školním atlase světa Karibské moře, Mexický záliv a Kajmanský příkop.

Přírodní krajiny

PŘÍRODNÍ KRAJINY

Vzhledem k podmínkám podnebí na ostrovech nalezneme na malé ploše vedle sebe jak **tropické lesy**, tak **savany** (např. Kuba, Jamajka, jih Haiti).

Dominantou **tropického deštného lesa** jsou vysoké a rovnoměrné teploty a značné vlhko.

Obr. 13. Tropický les a) Obr. 14. Tropický les b)

Savana je označení pro travnaté oblasti tropických a subtropických oblastí. Během roku je zde vyhraněné období dešťů a období sucha.

Obr. 15. Savana

Tento slide obsahuje učební text o přírodních krajinách Velkých a Malých Antil a nedílnou součástí jsou zde i obrázky tropického deštného lesa a savany, které dokreslují představu o místní přírodní krajině.

Typickou **FAUNOU** pro oblast Karibiku je:

Obr. 16. Štětinaec haitský

Obr. 17. Leguán rodu Anolis

Obr. 18. Amazoňan portorický

Obr. 19. Rosnička kubánská

Učební látka o typické fauně pro oblast Karibiku je tvořena hlavně obrázky, pomocí kterých si žáci dovedou zde žijící zvířata lépe představit a hlavně zapamatovat. Jedná se například o Štětinaec haitského, Leguána rodu Anolis, Amazoňana portorického a Rosničku kubánskou.

Typickou **FLÓROU** pro oblast Karibiku je:

Obr. 20. Microcycas

Obr. 21. Mangrove

Učební materiál o typické flóře pro oblast Karibiku je vytvořena obdobně. Jedná se o Microcycas a Mangrovové porosty při pobřeží. Vše je pro ilustraci doplněno obrázkem.

Na všech ostrovech byla většina lesů vykáčena a nahrazena **plantážemi**, na nichž se pěstují různé tropické plodiny (**ovoce, tabák, cukrová třtina**).

Obr. 22. Tabáková plantáž

Obr. 23. Banánová plantáž

Obr. 24. Ananasová plantáž

Obr. 25. Plantáž cukrové třtiny

Učební text o plantážním zemědělství Velkých a Malých Antil s typickými plodinami pro tuto oblast. Patří mezi ně tabák, banány, ananas a cukrová třtina.

Poznáš podle obrázků, co se v Karibiku pěstuje? Pokus se k obrázkům přiřadit správné názvy rostlin.

Obr. 26.

Obr. 27.

Obr. 28.

KÁVOVNÍK

BANÁNOVNÍK

CUKROVÁ TŘTINA

Na tomto slidu mají žáci praktický úkol, mají správně přiřadit interaktivním perem názvy plodin ke konkrétní rostlině. (Správná odpověď: obr. 26 – cukrová třtina, obr. 27 – banánovník, obr. 28 – kávovník).

Rozhodněte, zda platí následující tvrzení:

- 1) Velké Antily jsou tvořeny čtyřmi ostrovy: Kuba, Hispaniola, Portoriko a Jamajka. ANO - NE
- 2) Mezi největší ostrov Velkých Antil patří Haiti. ANO - NE
- 3) Většina peněz plyne z cestovního ruchu. ANO - NE
- 4) Státy tohoto regionu leží v subtropickém pásu. ANO - NE
- 5) Antily se dělí na: Velké, Malé a Střední. ANO - NE

Pokud jsou tvrzení špatně, tak je opravte:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

Žáci rozhodnou o daných tvrzení, zda jsou pravdivá či nikoli. Pokud jsou chybná, musí je na konkrétní řádek přepsat pomocí interaktivního pera. (Správná odpověď: 1) správně; 2) špatně – Mezi největší ostrov Velkých Antil patří Kuba; 3) správně 4) špatně – Státy tohoto regionu leží v tropickém pásu; 5) špatně – Antily se dělí na Velké a Malé).

Objevení

OBJEVENÍ

K objevení Ameriky došlo právě tedy **Kryštof Kolumbus** během čtyř výprav postupně navštívil souostroví Bahamy, všechny ostrovy Velkých Antil, některé ostrovy Malých Antil a dosáhl i ústí Orinoka.

Velký mořeplavec netušil, co bude po jeho plovbách následovat. Počet výprav stále rostl a většina směřovala do oblasti Karibského moře. Antilské ostrovy byly oblastí, kterou Evropané nejdříve objevili a také nejvíce ovlivnili.

Obr 29. Kryštof Kolumbus

Z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kolumbus>

Z Video - Den, kdy Kolumbus objevil Ameriku
<http://www.stream.cz/slavnedny/522044-12-rjen-den-kdy-kolumbus-objevil-ameriku>

Zde se nachází učební text o objevení ostrovů Velkých a Malých Antil Kryštofem Kolumbem, součástí je i obrázek, na kterém je vyobrazen. Jednoduchým kliknutím se žáci dostanou na internetovou stránku <http://cs.wikipedia.org/>, kde se dozví více informací o životě a výpravách tohoto známého mořeplavce. Součástí tohoto slidu je krátké video (3 min 30 vteřin) s názvem 12. říjen – Den, kdy Kolumbus objevil Ameriku.

Obyvatelstvo

OBVYATELSTVO

Karibské ostrovy jsou jazykově, kulturně i hospodářsky velmi **pestrou oblastí**.

Jedná se o území, které bylo po objevení Ameriky ovládnuto Evropany jako první.

V průběhu kolonizace byli téměř všichni Indiáni povražďeni a na plantážích je nahradili černí otroci přivezení z Afriky.

Jejich potomci (černoši a mulati) dnes skoro na všech ostrovech převažují.

Zjistěte, kdo je to mulat, mestic a zambo.

Obr 30. Obyvatelé Karibiku

Na slidu je učební text o obyvatelstvu Velkých a Malých Antil s obrázkem, na kterém jsou vyfotografovaní typičtí obyvatelé této oblasti. Žáci pokud nevědí, tak za domácí úkol zjistí, kdo jsou to: mulati, mestici a zambové. (Správná odpověď: mulat – míšenec bělocha a černocho, mestic – míšenec bělocha a indiána, zambo – míšenec indiána a černocho).

KARIBIK V ČÍSLECH

	Počet obyvatel (mil.) 1997	Narození na 1000 obyvatel	Přirozený přírůstek (roční na 1000 obyvatel)	Očekávaná délka života při narození mužů/ženy
Antigua a Barbuda	0,1	17	12	71/75
Barbados	0,3	13	3	73/77
Dominika	0,1	22	14	74/80
Dominikánská republika	8,2	27	21	68/72
Grenada	0,1	29	24	68/73
Guadaloupe	0,4	17	12	71/78
Haiti	6,6	33	18	48/52
Jamajka	2,6	23	17	71/76
Kuba	11,1	14	7	74/77
Martinik	0,4	16	10	73/79
Nizozemské Antily	0,2	19	12	72/78
Portoriko	3,8	18	10	70/79
Svatá Lucie	0,1	25	19	68/75
Svatý Kryštof a Nevis	0,04	22	12	65/70
Svatý Vincenc a Grenadiny	0,1	22	16	71/74
Trinidad a Tobago	1,3	16	9	68/73

V tabulce porovnejte nejvyšší a nejnižší hodnoty u následujících ukazatelů.

Tento slide nese název Karibik v číslech. Úkolem žáků je v tabulce provnat nejvyšší a nejnižší hodnoty u následujících ukazatelů: počet obyvatel k roku 1997, narození na 1000 obyvatel, přirozený přírůstek a očekávaná délka života při narození u mužů a žen. (Správná odpověď: největší počet obyvatel – je na Kubě a to 11, 1 mil., nejméně obyvatel – je 0,4 mil. Svätý Kryštof a Nevis; největší počet narozených na

1000 obyvatel je na Haiti a nejmenší počet je na Barbadosu; největší přirozený přírůstek má Grenada, naopak nejmenší má Barbados; nejvyšší očekávaná délka života u mužů je 74 let a to na Kubě a v Dominice, u žen je to 80 let v Dominice, nejnižší očekávaná délka života u mužů je pro obě pohlaví na Haiti, u mužů je to 48 let a u žen 52 let).

Hospodářství

HOSPODÁŘSTVÍ

Jednotlivé karibské státy se výrazně odlišují úrovní a zaměřením svého hospodářství:

Některé ostrovní země mají převážně **zemědělský charakter** (Kuba, Haiti). Zemědělství se tradičně zaměřuje na pěstování **cukrové třtiny**, z níž se vyrábí cukr a velmi kvalitní alkoholické nápoje, hlavně rum. Největší producent cukru má Kuba. Přírodní podmínky umožňují také pěstování tropického ovoce - například **ananasů** a **banánů**, různé koření a **tabáku**, určitého většinou na vývoz. Část tabáku se zpracovává na známé doutníky (Kuba a Portoriko).

Obr. 31. Třtina cukrová Obr. 32. Banány na banánovníku Obr. 33. Tabák

Obr. 34. Ananas, plod ananasonivku chcholstého

V úvodu slidu se nachází učební text o hospodářství Velkých a Malých Antil zaměřený na zemědělství. Součástí tohoto slidu jsou typické zemědělské plodiny pro tuto oblast. Pod textem vlevo se nachází obrázek cukrové třtiny, uprostřed banánovník, vpravo tabák a vlevo dole jsou ukázky ananasového plodu.

Na jiných karibských ostrovech jsou významná **nalezště nerostných surovin**. Těží se například **nikl** a **kobalt** na Kubě a **bauxit** (na Jamajce a v Dominikánské republice).

Obr. 35. Nikl Obr. 36. Bauxit

 Zjistěte, co se vyrábí z bauxitu?

Na několika ostrovech byly postaveny rozsáhlé **rafinérie ropy**. Surovinu dovážejí z Mexika a Venezuely a zpracovávají ji hlavně na benzin, dehet a asfalt, které jsou vyváženy do USA.

Obr. 37. Rafinérie ropy na ostrově Curacao

Tento slide je zaměřen na těžbu nerostných surovin. Kromě učebního textu jsou zde zobrazeny dvě nerostné suroviny a to bauxit a nikl. Žáci pokud nevědí, tak mají za domácí úkol zjistit, co se vyrábí z bauxitu. (Správná odpověď: hliník). Na konci slidu je zobrazena rafinérie ropy a zmínka o zpracování dovážené ropy na ostrovech.

Velké Antily

KUBA

Obr. 42. Vlajka Kuby

Stát na stejnojmenném ostrově ve Velkých Antilách mezi Atlantským oceánem a Karibským mořem.
Patří mezi největší ostrovy.

Obr. 41. Mapa Kuby

Rozloha: 110 860 km²
Počet obyvatel: 11 309 000 (2004)
Hlavní město: La Habana (Havana)
Úřední jazyk: španělština

➔

V tomto obecném úvodu se žáci dozvědí, kde se nachází ostrovní stát Kuba, dále se dozvědí základní informace o rozloze, počtu obyvatel, hlavním městě a úředním jazyku. Součástí je státní vlajka a mapa lokalizující tento stát. Kliknutím na vlajku se rozezná kubánská hymna.

Kdysi to byl ráj amerických turistů, dnes jde o jednu z posledních **komunistických diktatur na planetě**.

Najděte, v jakých zemích kromě Kuby je komunistický režim.

Od roku 1959 byl prezidentem Kuby **Fidel Castro**, toho roku 2006 vystřídal v jeho funkci bratr **Raúl Castro**.

Castrova vláda se zapsala do dějin Kuby výstavbou socialismu, rozvojem zemědělství, cenzurou tisku, porušováním lidských práv, zadržováním velkého počtu politických vězňů či nedostatkem řešení chudoby většiny obyvatelstva.

Obr. 43. Fidel Castro

Obr. 44. Raúl Castro

Z http://cs.wikipedia.org/wiki/Fidel_Castro

➔

Učební text o komunismu na Kubě a o Fidelu Castrovi, který dlouhá léta stál v čele tohoto státu. Na obrázcích žáci vidí Fidela Castra a poté jeho nástupce, bratra Raúla. Kliknutím na Fidela Castra žáci uslyší ukázkou jeho projevu (2 min. 11 vteřin) Kliknutím na odkaz zjistí více informací na internetové stránce <http://cs.wikipedia.org> o komunismu a životopis Fidela Castra. Žáci mají vypracovat praktický úkol, najít v učebnici, na internetu či v encyklopedii odpověď na otázku, v jakých zemích je dnes ještě komunismus,

kromě Kuby. (Správná odpověď: př. Čína, Vietnam, Severní Korea).

Kuba je pověstná obrovskou produkcí **cukrové třtiny** a **tabáku**. Nejslavnějším odvětvím kubánského hospodářství je výroba proslulých **kubánských doutníků**. Známy je i kubánský rum, který se vyrábí z třtinového cukru.

Obr. 45. Sklizeň tabáku na Kubě

Obr. 46. Sklizeň cukrové třtiny na Kubě

Obr. 47. Výroba kubánských doutníků

Obr. 48. Kubánský rum

Z *Nejllepší doutníkový tabák pochází ze severozápadu země.*

Z *V současnosti z Kuby pochází 80% světového tabáku, ročně se zde ubalí 500 milionů doutníků, z nichž 100 milionů je pro zahraniční trh.*

➔

Na tomto slidu je učební text o zemědělství a typických kubánských výrobcích, tento text je dokreslen poutavými barevnými obrázky. Jedná se o plodiny cukrovou třtinou, ze které se vyrábí rum, a plodina tabák, z něhož se po jeho zpracování balí světoznámé kubánské doutníky. Součástí tohoto slidu jsou dvě zajímavosti o kubánském tabáku.

Stále větší příjem plynou z **cestovního ruchu**.

Z Turisticky nevyhledávanější oblasti na Kubě je poloostrov Varadero.

Z Přestože je Kuba hospodářsky málo rozvinutou zemí, zajímá tu zde stád lidem základní jistoty - děti chodí do školy, obyvatelé mají bezplatné základní zdravotnictví apod.

Na Kubě rád žil a tvořil americký spisovatel **Ernest Hemingway**.

Obr. 49. Ernest Hemingway

Mezi jeho nejznámější díla patří **Stařec a moře**.

 Zjistěte, o čem nejznámější díla Ernesta Hemingwaye pojednávají?

Na slidu se nachází zajímavosti o ostrovním státě Kuba a portrét Ernesta Hemingwaye. Pokud žáci nevědí, tak za domácí úkol zjistí, o čem pojednává nejslavnější dílo tohoto amerického spisovatele Stařec a moře, které získalo Nobelovu cenu za literaturu. (Správná odpověď: Příběh o kubánském rybáři, který se vydává na moře rybařit, aby prolomil smolné období, kdy nechytí žádnou rybu).

Z Video - Kuba - Guantánamo
<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1185966822-na-cesto/210562260120041/>

Kuba - Po Havaně
<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1185966822-na-cesto/209562260120012/>

Kuba - Santiago de Cuba
<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1185966822-na-cesto/210562260120014/>

Z V letech 1969 až 1998 zde byly zrušeny Vánoce (obnoveny až po návštěvě papeže Jana Pavla II.).

Z Kuba je v současnosti druhou nejchudší zemí Latinské Ameriky před posledním Haiti. Průměrný měsíční plat na Kubě dle oficiálních statistik dosahoval v roce 2010 přibližně €12,7.

Z Hlavní město Havana bývá označována jako „Paříž Karibiku“.

Z Automobily na Kubě se odlišují různou barvou poznávacích značek, které pro policii jasně odlišují majitele (státní podnik, soukromník, turista či diplomat).

Z Kubánská hudba se vyvinula do celé řady stylů vycházejících z evropské a africké kultury. Mezi hlavní tradiční styly kubánské hudby patří: kubánský jazz, rumba, kubánská salsa. Mezi nejznámější kubánské zpěváky a hudebníky patří Kubánci v exilu. Nejúspěšnější latinskoamerickou zpěvačkou je například Gloria Estefan.

Na tomto slidu mohou žáci zhlédnout tři videa. První nese název Kuba – Guantánamo (25 min.), druhé se jmenuje Kuba – po Havaně (25 min.) a třetí Kuba – Santiago de Cuba (26 min.). Rovněž se žáci dozvědí více doplňujících zajímavostí např. o hudbě na Kubě.

Ve Velkých Antilách se nachází ostrov Hispaniola, který je svoji rozlohou 76 480 km², druhý největší ostrov v Karibiku.

Obr. 50. Lokalizace ostrova Hispaniola

Obr. 51. Ostrov Hispaniola - fyzická mapa

Na ostrově se rozkládají dva státy, a to Haiti a Dominikánská republika.

Nejvyšší bod ostrova, Pico Duarte (3 087 m n.m.), je zároveň nejvyšší horou celých Antil.

 Hispaniola, Haiti, Dominikánská republika a Pico Duarte.

Obecný úvod ke druhému největšímu ostrovu ze souostroví Velké Antily se nachází na tomto slidu. Nachází se zde lokalizace ostrova Hispaniola a krátký učební text. Žáci mají za úkol najít ve Školním atlase světa následující pojmy: Hispaniola, Haiti, Dominikánská republika a Pico Duarte.

HAITI

Obr. 52. Vlajka Haiti

Stát v západní části ostrova Hispaniola v Karibském moři v souostroví Velké Antily. Na východě sousedí s Dominikánskou republikou.

Obr. 53. Mapa Haiti

Rozloha: 27 750 km²
 Počet obyvatel: 8 308 504 (2006)
 Hlavní město: Port-au-Prince
 Úřední jazyk: haitská kreolština, francouzština

V tomto obecném úvodu se žáci dozvědí, kde se nachází stát Haiti, dále se dozvědí základní informace o rozloze, počtu obyvatel, hlavním městě a úředním jazyku. Součástí je státní vlajka a mapa lokalizující tento stát. Kliknutím na vlajku se rozezná haitská hymna.

Slabě rozvinutá republika. Vydělává zemědělské produkty (kávu, bauxit a dřevo).
 90 - 95 % obyvatel Haiti jsou černoši, původem z Afriky, zbývajících 5 - 10 % jsou mulati.

Haiti je nejchudší země na západní polokouli, 80 % obyvatel žije pod hranicí chudoby.

Podle průzkumů je zde 80 % římskokatolíků a 16 % protestantů, mnoho Haitanů stále praktikuje voodoo, jehož tradici si přinesli z Afriky.

Vúdú
 [z] <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%BA%C3%BA>

Obr. 54. Život Haitanů

12.10.2010 postihlo Haiti katastrofické zemětřesení, které mělo ohnisko nedaleko hlavního města Port-au-Prince.
 [z] Video - zemětřesení na Haiti
<http://www.youtube.com/watch?v=Yplqw6DyNko>

Krátký učební text o nejchudší zemi na západní polokouli lze najít na tomto slidu. Chudý život obyvatel dokresluje obrázek. Žáci se prokliknutím dostanou na internetovou adresu <http://cs.wikipedia.org/>, kde si přečtou více informací k haitskému náboženství vúdú. Žáci mohou daný text shrnout vlastními slovy, zaměřit se jen na část textu či vybrat jen to, co je zajímavé. Na tomto slidu se ještě nachází video, které je již v učebnici obsaženo. Jde o video (3 min. 19 vteřin)

popisující katastrofické zemětřesení, které tuto zemi postihlo v roce 2010.

DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA

Obr. 55. Vlajka Dominikánské republiky

Stát v Karibském moři, rozkládající se ve východní části ostrova Hispaniola. Na západě hraničí se státem Haiti.

Obr. 56. Mapa Dominikánské republiky

Rozloha: 48 730 km²
 Počet obyvatel: 8 950 034 (2005)
 Hlavní město: Santo Domingo
 Úřední jazyk: španělština

V tomto obecném úvodu se žáci seznámí s tím, kde se nachází stát Dominikánská republika, dále se dozvědí základní informace o rozloze, počtu obyvatel, hlavním městě a úředním jazyku. Součástí je opět státní vlajka a mapa lokalizující tento stát.

Dominikánská republika má značné **nerostné bohatství** (železná ruda, nikl, bauxit), které vyváží. Dále obchoduje s **cukrem, kávou, kakaem, tabákem a banány**.

Významnou složkou příjmů je **cestovní ruch**.

Od 90. let se tato země stala vyhledávaným cílem náročných západních turistů.

Prvním Evropanem na půdě budoucí Dominikánské republiky byl 6. prosince **1492 Kryštof Kolumbus**. Nazval ji „**rájem na zemi**“

Obr 57. Dominikánská republika

Z Video - Dominikánská republika
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185966822-na-ceste/206562260120017/>

Na tomto slidu se nachází učební text o Dominikánské republice, jeho součástí je obrázek místní pláže. Jako doplňující zajímavost může žákům posloužit zhlédnutí videa o Dominikánské republice (27 min.).

PORTORIKO

Obr 59. Vlajka Portorika

Je přidružený stát USA, ležící v Karibském moři mezi ostrovy Hispaniola a antilským souostrovím.

Obr 58. Mapa Portorika

Rozloha: 9 104 km²
Počet obyvatel: 3 912 000
Hlavní město: San Juan
Úřední jazyk: španělština, angličtina

V tomto obecném úvodu se žáci dozvědí, kde se nachází ostrovní stát Portoriko, dále základní informace o rozloze, počtu obyvatel, hlavním městě a úředním jazyku. Součástí je státní vlajka a mapa lokalizující tento stát. Kliknutím na vlajku se rozezní státní hymna (2 min. 50 vteřin).

Portoriko je přidružený stát USA a také jediným územím USA, kde se mluví výhradně **španělsky**. Jako úřední jazyk je zde sice také uzákoněna **angličtina**, ale nikdo ji nepoužívá.

Z V USA je na Portorikánce pohlíženo jako na občany nižší kategorie, a proto se úřady ve Washingtonu pokusily Portorika povýšit na 51. stát USA, ovšem místní obyvatelé to odmítli, protože by museli platit daně (nyní nemusí platit federální daně, ale mohou dostávat federální dávky).

Průmysl je zaměřen na **zpracování zemědělských surovin a dovážené ropy** (chemický průmysl).

Pěstuje se **koření, banány, cukrová třtina a káva**.

Největší zisky však plynou z **cestovního ruchu** - díky krásné přírodě a teplému moři.

Obr 60. Portoriko, pole s cukrovou třtinou, odpočívající dělníci

Učební text v tomto slidu žáky seznámí v kostce s místním hospodářstvím. Obrázek ukazuje odpočívající dělníky po těžké práci na plantáži. Součástí je i zajímavost o vztahu USA a Portorika.

JAMAJKA

Obr 61. Vlajka Jamajky

Je stát ve střední Americe, který se nachází na stejnojmenném ostrově ve Velkých Antilách v Karibském moři.

Obr 62. Mapa Jamajky

Rozloha: 10 990 km²
Počet obyvatel: 2 731 832
Hlavní město: Kingston
Úřední jazyk: angličtina

V tomto obecném úvodu se žáci dozvědí, kde leží ostrovní stát Jamajka, dále se dozvědí základní informace o rozloze, počtu obyvatel, hlavním městě a úředním jazyku. Součástí je státní vlajka a mapa lokalizující tento stát. Kliknutím na vlajku se rozezní jamajská hymna (1 min 55 vteřin).

Jamajka je největší anglicky mluvící ostrov v Karibiku a třetí největší v regionu.

Pobřeží tohoto ostrova je velmi skalnaté a lemované korálovými útesy. Ve vnitrozemí se nachází především stále zelené tropické lesy a savany s obrovským množstvím kaktusů.

Přestože Jamajku objevil v roce 1494 **Kryštof Kolumbus** a Španělsko se ji pokusilo kolonizovat, tak v letech 1655 až 1962 byla **korunní kolonií Velké Británie**. Zřejmě právě díky tomu je nyní Jamajka relativně ekonomicky vyspělá s nízkou negramotností a bohatým cestovním ruchem.

Jamajka je členem britského Společenství tzv. **Commonwealthu**.
 Královnou Alžbětu II., zastupuje **generální guvernér**.

Z Video - Jižní Jamajka
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185966822-na-ceste/211562260120016-na-ceste-po-jizni-jamajce/>

Video - Severní Jamajka
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185966822-na-ceste/211562260120005/>

 Zjistěte, které další státy patří do britského Společenství.

 Vypočítejte, jaká je vzdálenost mezi Českou republikou a Jamajkou.

Na tomto slidu lze najít učební text o Jamajce, dvě videa a dva domácí úkoly. Video nesou název Jižní Jamajka (25 min.) a Severní Jamajka (25 min.). Žáci mají zjistit za domácí úkol, které další země jsou součástí britského Společenství tzv. Commonwealthu (Správná odpověď: př. Austrálie, Nový Zéland, JAR, Nigérie, Bahamy, Barbados, atd.) Všechny tyto země jsou v přehledné tabulce na internetové stránce <http://cs.wikipedia.org/wiki/Commonwealth>, a druhým úkolem je vypočítat na mapě, jaká je vzdálenost mezi

Českou republikou a Jamajkou (Správná odpověď: 8 670 km).

Jamajka patří k nejvyspělejší zemím v Karibské oblasti.

Má na svém území rozsáhlá ložiska **bauxitu**. V jeho těžbě zaujímá **3. místo na světě**.

Obr 63. Zpracování bauxitu na Jamajce

Obr 64. Těžba bauxitu na Jamajce

V zemědělství převládá pěstování **cukrové třtiny** a **banánů**. Značný hospodářský význam má **rybolov** a těžba dřeva.

Jamajka je ostrov známý **výrobou lihovin** (rumu a likérů).

Ostrov je považován za jeden z nejkrásnějších a hojně jej navštěvují turisté z Evropy i USA.

Obr 65. Jamajka

Tento slide je věnován hospodářství na Jamajce. Kromě učebního textu to dokreslují i tři obrázky popisující těžbu a zpracování bauxitu. Na třetím obrázku je zobrazena pláž na Jamajce.

Nejrozšířenějším náboženstvím je zde **křesťanství**, ovšem nejnámějnější náboženství spojované s místní kulturou je **rastafariánství** vyznačující se např. **nošením dreadů a pletených rasta čepic, vegetariánstvím či odporem k pohanské medicíně.**

Obr. 66. Rastafarián s typickou úpravou vlasů

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rastafar%C3%AAnstv%C3%AD>

O rozšíření rastafariánství po celém světě se zasloužil známý zpěvák **Bob Marley**, který se stal nejvýraznější postavou jamajského hudebního stylu **reggae**.

Z http://cs.wikipedia.org/wiki/Bob_Marley

Z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Reggae>

Z Ukázka - Bob Marley - reggae
http://www.youtube.com/watch?v=LanCLS_hlo4

Učební text o náboženství na Jamajce se nachází na tomto slidu. Na obrázku je zobrazen Rastafarián, jedná se o vyznavače místní kultury rastafariánství. Prokliknutím se žáci dostanou na internetovou adresu <http://cs.wikipedia.org/>, kde se dozví více informací o rastafariánství, o člověku, který se zasloužil o jeho rozšíření ve světě Bobu Marleymu a o hudebním stylu, který tento zpěvák vyznával, o reggae. Součástí je krátké hudební video tohoto zpěváka (3 min. 01 vteřiny).

Z **Marihuana** zde roste téměř jako plevelná rostlina a Jamajčané ji používají úplně ke všemu (vaří z ní, dělají z ní lana a oblečení apod.) Její kouření je zde sice ilegální, ale místní obyvatelé vnímají její kouření téměř jako národní sport).

Z Na Jamajce je oblíbená atletika. Nejlepší sprinter **Usain Bolt**, v současnosti držitel tří rekordů v běhu na 100 metrů, běhu na 200 metrů a ve štafetě na 4 x 100 m, pochází z tohoto ostrova.

Obr. 67. Usain Bolt

Z K oblíbeným jamajským sportům patří kriket. Hrají a sledují ho staří i mládí. Hru sem původně přivezli Britové.

Z V roce 2001 více než 60 % obyvatel nemělo doma ani kousek s pitnou vodou, 23,7 % se muselo dělit o záchod s ostatními rodinami. V roce 2007 byla nezaměstnanost na Jamajce na 35%, v některých městských částech dokonce na 57 %.

Tento slide je věnován zajímavostem na Jamajce, zde se žáci dozvědí informace o marihuaně a životní situaci Jamajčanů a o atletovi Usainu Boltovi. Na obrázku je vyobrazen světoznámý atlet, držitel několika světových rekordů.

 Spojte správně zemi se správnou vlajkou.

Kuba

Jamajka

Haití

Portoriko

Dominikánská republika

řešení

Na tomto slidu mají žáci praktický úkol, pomocí interaktivního pera spojí správně název země a příslušnou státní vlajku. Správné řešení se nachází po odkrytí fialového pole s názvem řešení.

Doplňte ke státům jejich hlavní města:

Dominikánská republika Portoriko

Jamajka

Haiti Kuba

HAVANA KINGSTON PORT-AU-PRINCE

SANTO DOMINGO SAN JUAN

V tomto slidu mají žáci spojit pomocí interaktivního pera zemi Velkých Antil s hlavním městem. (Správná odpověď: Kuba – Havana; Jamajka – Kingston; Haiti – Port-au-Prince; Dominikánská republika – Santo Domingo a Portoriko – San Juan).

Seřaďte města od západu k východu:

Santo Domingo

Port-au-Prince

San Juan

Havana

Kingston

Řešení

Na tomto slidu žáci seřadí nabízená hlavní města Velkých Antil podle slepé mapy od západu k východu. Správné řešení se nachází po odkrytí pole s názvem řešení.

Vyberte správnou odpověď:

1) Typickým kubánským výrobkem je:

- kubánský salám
- kubánský dortník
- kubánský precílík
- kubánská zmrzlina

2) Pro Jamajčany je typické nošení:

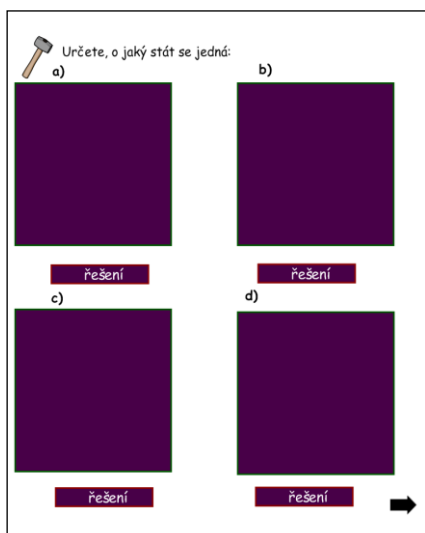
- dredů a barevných pletených čepic
- klobouků sombrero a barevného ponča

3) Dlouhá léta byl hlavním představitelem kubánského režimu:

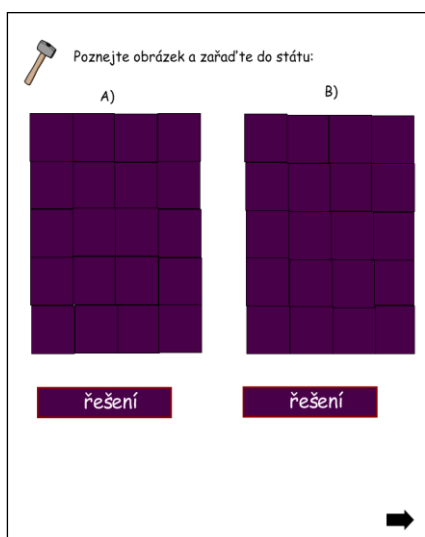
- Manuel Noriega
- Hugo Chávez
- Fidel Castro Ruz
- Augusto Pinochet

Řešení

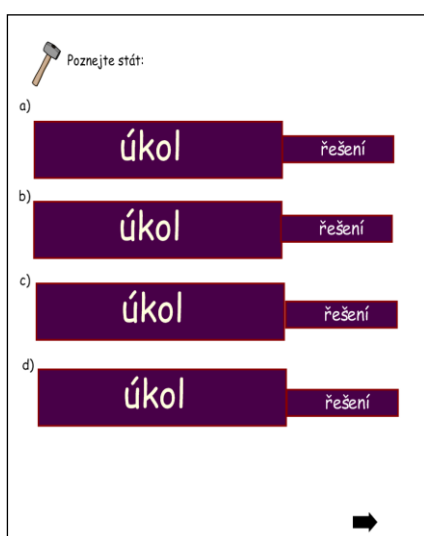
Žáci na tomto slidu interaktivním perem zakroužkují správné odpovědi na otázky z nabídky. Správné řešení se nachází po odkrytí pole s názvem řešení.

Žáci mají poznat, o který stát se jedná. Po odkrytí velkého pole se jim ukáže slepá mapa se zvýrazněným státem. Správná odpověď státu se nachází po odkrytí malého pole s názvem řešení pod obrázkem.

Žáci mají interaktivním perem odkrývají malé čtverečky a zjistí, kdo je vyobrazen na obrázku. Zjištěnou postavu dále zařadí do státu. Správná odpověď se nachází po odkrytí pole s řešením.

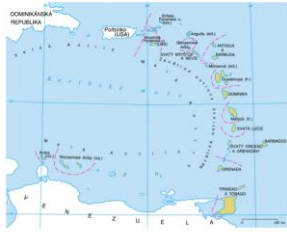

Žáci na tomto slidu po odkrytí pole s názvem úkol, přečtou charakteristiku dané země. Mají za úkol říci název země. Správná odpověď se nachází po odkrytí pole řešení.

Malé Antily

MALÉ ANTILY

Ostrovky lze rozdělit na závislé a nezávislé.
Mezi **nezávislé státy** patří: Antigua a Barbuda, Barbados, Dominika, Grenada, Svatý Kryštof a Nevis, Saint Lucia, Svatý Vincent a Grenadiny, Trinidad a Tobago.
Závislá území patří:
Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku (Anguilla; Bermudy; Britské Panenské ostrovy; Montserrat; Turks a Caicos)
Nizozemskému království (Aruba; Curaçao; Bonaire; Saba; Sint Maarten; Sint Eustatius)
Francii (Guadeloupe; Martinik; Saint-Martin; Saint-Barthélemy)
Spojeným státům americkým (Americké Panenské ostrovy)

Obr. 68. Malé Antily

Vyhledejte tyto ostrovy ve Školním atlase světa.

Rozdělení ostrovů Malých Antil na závislé a nezávislé se nachází na tomto slidu. Součástí je i mapa Malých Antil. Žáci vyhledají všechny tyto zmíněné ostrovy ve Školním atlase světa a postupně je chodí ukazovat na nástěnnou mapu.

ANTIGUA A BARBUDA

Obr. 70. Vlajka Antiguy a Barbudy

Země ve východním Karibiku. Tvoří ji tři malé ostrovy. Většina obyvatel žije na největším z nich, na **Antigue**. **Barbuda** je přírodní rezervací a nejmenší **Redonda** není obydlená. Hlavním odvětvím ekonomiky země je cestovní ruch, avšak důležitá je i cukrová třtina, která je hlavní plodinou vývozu. Většina obyvatel ostrova je afrického původu.

Obr. 69. Mapa Antiguy a Barbudy

SV. KRYŠTOF A NEVIS

Obr. 71. Vlajka - Sv. Kryštof a Nevis

Svatý Kryštof a Nevis je ostrovní stát v Karibském moři v Malých Antilách. Je tohohle dva ostrovy, které jsou ve středu úrodné a při pobřeží jsou lemovány úrodnými nížinami. Na některých ostrovech je černý sopečný písek. Ostrov se stal samostatným v roce 1983.

Na tomto slidu se nachází učební texty o dvou ostrovních státech, a to Antigua a Barbuda a Sv. Kryštof a Nevis. Jedná se o nejdůležitější charakteristiky. Součástí jsou i jejich státní vlajky a mapa Antiguy a Barbudy.

DOMINIKA

Obr. 72. Vlajka Dominiky

Dominika je největší z Návětrných ostrovů v Karibském moři. Ostrov objevil v neděli 3. listopadu Kryštof Kolumbus a pojmenoval ho Dominica (latinský výraz pro **neděli**). **Hlavní vývozní položky** ostrova jsou: banány, kokosy a oleje. Dominika je na exportu banánů, který tvoří více než polovinu státního příjmu, značně závislá.

 Zjistěte rozdíl mezi exportem a importem.

SV. LUCIE

Obr. 73. Vlajka Sv. Lucie

Sv. Lucie je malý ostrov sopečného původu, který se nachází ve východní oblasti Karibského moře. Převládají na něm horské pohorí, široká údolí a deštěné pralesy. Krajina pojmenovali francouzští osadníci podle zdejších smrkových pramenů. Francouzský vliv je patrný dodnes ve francouzském dialektu, a v kreolské kuchyni, kterou tvoří směsice francouzských a karibských receptů.

Obr. 74. Mapa Sv. Lucie

Dva učební texty o Dominice a Sv. Lucie se nachází na tomto slidu. Jsou zde i vlajky států a mapa Sv. Lucie. Žáci pokud nevědí, tak za domácí úkol zjistí rozdíl mezi exportem a importem. (Správná odpověď: export-vývoz; import-dovoz).

BARBADOS Obr. 75. Vlajka Barbadosu

Barbados je ostrovní stát, který se rozkládá na nejvýchodněji položeném ostrově v Karibském moři. Patří k **nejhustěji osídleným zemím na světě**. Ze západu omývá karálový ostrov teplé Karibské moře, ale východní pobřeží sousedí s Atlantským oceánem, a proto je v této oblasti chladnější podnebí. V současné době je životní úroveň obyvatel Barbadosu neboli Bojanů vyšší než většiny jejich sousedů. O pevných dlouholetých vazbách na Británii lze nalézt připomínky po celé zemi. Dochovaly se staré koloniální budovy, národním sportem je kriket a na silnicích se jezdí vlevo. Ostrov je znám pro své bílé koralové pláže.

 Obr. 76. Pláž na Barbadosu

 Obr. 77. Mapa Barbadosu

Učební text o Barbadosu, který se nachází na tomto slidu, obsahuje nejdůležitější charakteristiku oblasti. Součástí je státní vlajka, mapa Barbadosu a obrázek pláže na tomto ostrově Malých Antil.

GADELOUPE Obr. 78. Vlajka Guadeloupu

Guadeloupe je **zámořský departement Francie**. Jako integranční část Francie je Guadeloupe součástí Evropské unie s postavením tzv. nejvzdálenějšího regionu.

Měnou v Guadeloupu je **euro**.

 Obr. 79. Trh v Guadeloupu

 Obr. 80. Pohled na ostrovy Guadeloupu

 Video - Malé Antily
<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1185966822-na-ceste/207562260120022/>

Učební text o Guadeloupu s nejdůležitější charakteristikou se nachází na tomto slidu, součástí je vlajka a obrázek ostrova Guadeloupu a obrázek místního trhu. Na tomto slidu lze ještě najít odkaz na video o Malých Antilách (26 min.).

Shrnutí

- Největšími karibskými zeměmi jsou Kuba, Haiti, Dominikánská republika, Jamajka a Portoriko (to je přidruženým státem USA).
- Ostrovy v Karibském moři jsou hornaté s tropickým podnebí, porostlé tropickými lesy nebo savanou.
- V obyvatelstvu karibských států převažují černoši a mulati.
- Zemědělství se zaměřuje na exportní plodiny - cukrovou třtinu, banány, tabák.
- Významná je těžba niklu a bauxitu.
- Rychle se rozvíjí cestovní ruch.

Na tomto slidu se nachází nejdůležitější charakteristika této karibské oblasti. Tuto charakteristiku lze použít i jako zápis do sešitu.

Souhrnné opakování Velkých a Malých Antil – AZ kvíz

 SOUHRNNÉ OPAKOVÁNÍ VELKÝCH A MALÝCH ANTIL
AZ KVÍZ

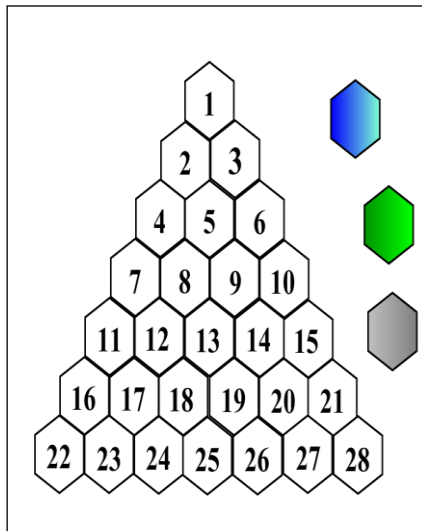
Pravidla hry:

AZ kvíz je soutěž pro dvojice/skupiny.
Máte před sebou pyramidu čísel od 1 do 28.
Vaším úkolem je spojit tři strany této pyramidy.
Pod každým číslem se skrývá otázka.
Máte deset vteřin na odpověď.
Správnou odpověď se dozvíte pod otazníkem.
Pokud správně odpovíte na otázku, překryjte
políčko svoji barvou.
Pokud ani jeden neodpoví na otázku správně,
klikněte na políčko šedivé barvy a hod'te kostkou.
Políčko získá ten, kdo hodí vyšší číslo.

Obr. 81. Pyramida

Zde si žáci přečtou pravidla hry AZ kvíz, hlavním úkolem je správně zodpovědět na otázky a propojit tři strany pyramidy. Hra se hraje ve dvou skupinách, ze kterých postupně k interaktivní tabuli chodí dva žáci. Vítězí ta skupina, která nejrychleji propojí tři strany. Na obrázku se nachází názorný vzor propojení pyramidy.

Na tomto slidu se nachází pyramida s čísly, jednoduchým prokliknutím se žáci dostanou na konkrétní otázku, pokud dobře odpoví, tak si políčko zbarví svojí barvou. Pokud ani jedna skupina správně neodpoví, klikne na šedivé pole a hodí si kostkou. Vyhrává ta skupina, která hodí nejvyšší hodnotu.

1. Jméno mořeplavce, který roku 1492 objevil Ameriku?

Otázka: Jméno mořeplavce, který roku 1492 objevil Ameriku?

(Správná odpověď: Kryštof Kolumbus).

Otázka: Jméno amerického spisovatele, který napsal dílo Stařec a moře?

(Správná odpověď: Ernest Hemingway).

Otázka: Jméno atleta z Jamajky?

(Správná odpověď: Usain Bolt).

Otázka: Jak se jmenuje současný prezident Kuby?

(Správná odpověď: Raúl Castro).

Otázka: Vyjmenujte čtyři ostrovy Velkých Antil?

(Správná odpověď: Kuba, Hispaniola, Jamajka, Portoriko).

Otázka: Kterému městu Velkých Antil se říká „Paříž Karibiku“?

(Správná odpověď: Havana).

Otázka: S jakým státem sousedí Dominikánská republika?

(Správná odpověď: Haiti).

Otázka: Kterému státu patří tato vlajka ?
(Správná odpověď: Jamajka).

Otázka: Kterému státu patří tato vlajka ?
(Správná odpověď: Kuba).

Otázka: Hlavní město Portorika?
(Správná odpověď: San Juan).

Otázka: Hlavní město Dominikánské republiky?
(Správná odpověď: Santo Domingo).

Otázka: Jméno místní kultury na Jamajce, která se vyznačuje např. nošením dredů a pletených rasta čepic, vegetariánstvím?

(Správná odpověď: Rastafariánství).

Otázka: Ve kterém státě najdete město Santo Domingo?

(Správná odpověď: Dominikánská republika).

Otázka: Jak se jmenuje nejvyšší hora Antil?
(Správná odpověď: Pico Duarte).

Otázka: V jakém státě leží americká vojenská základna Guantánamo?
(Správná odpověď: Kuba).

Otázka: Jak se jmenuje moře, které omývá břehy Velkých a Malých Antil?
(Správná odpověď: Karibské moře).

otázka: V roce 2010 postihlo jeden stát Velkých Antil katastrofické zemětřesení, o který stát se jedná?

(Správná odpověď: Haiti).

Otázka: Který ostrov velkých Antil je největší?

(Správná odpověď: Kuba).

Otázka: Jaké dva státy se rozkládají na ostrově Hispaniola?

(Správná odpověď: Haiti a Dominikánská republika).

Otázka: Který stát je přidruženým státem USA?

(Správná odpověď: Haiti Portoriko).

Otázka: Který ostrov ze souostroví Velké Antily je nejvýchodnější?

(Správná odpověď: Portoriko).

Otázka: Vyjmenujte alespoň tři ostrovní státy ze souostroví Malé Antily?

(Správná odpověď: př. Antigua a Barbuda, Dominika, Barbados, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincent a Grenadiny, Trinidad a Tobago, Anguilla, Bermudy, Americké Panenské ostrovy, Montserrat, Aruba, Martinik, Curacao, Guadeloupe).

Otázka: Ostrovní stát Antigua a Barbuda tvoří tři státy. Vyjmenujte alespoň dva z nich?

(Správná odpověď: Antigua, Barbuda a Redonda).

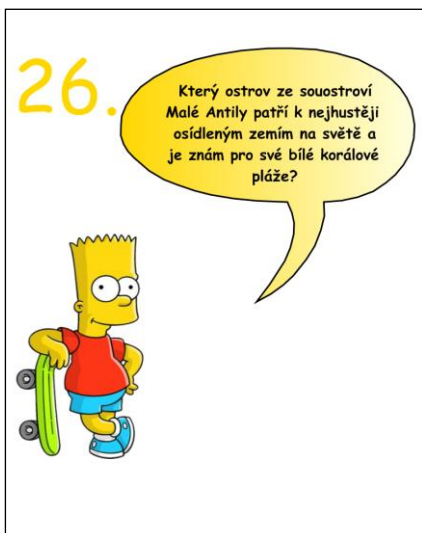
Otázka: Zámořská území Malých Antil patří čtyřem státům. Kterým?

(Správná odpověď: Spojenému království Velké Británie a Severního Irska, Francii, Nizozemskému království, Spojeným státům americkým).

Otázka: Ostrov Dominiku pojmenoval po svém spatření Kryštof Kolumbus. Jaký je jeho latinský překlad?

(Správná odpověď: Neděle).

Otázka: Který ostrov ze souostroví Malé Antily patří k nejhustěji osídleným zemím na světě a je znám pro své bílé korálové pláže?

(Správná odpověď: Barbados).

Otázka: Který ostrov ze souostroví Malé Antily je zámořský department Francie a místní měnou je euro?

(Správná odpověď: Guadeloupe).

Otázka: Který ostrov je pojmenovaný podle nedalekých sirných pramenech?

(Správná odpověď: Svatá Lucie).

6. Rozbor výukového materiálu z hlediska didaktického

Karibik – interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (multimediální výukový program), má sloužit pro žáky sedmého ročníku základních škol a příslušného ročníku gymnázií, ve kterých si žáci osvojují učivo - světadíl Amerika. Program slouží jak pro hodiny zeměpisu, tak jako doplněk v zeměpisném semináři. Využity jsou mezipředmětové vztahy se vzdělávacími obory - Český jazyk, Informatika, Přírodopis, Dějepis, Občanská výchova a Hudební výchova.

Toto učivo v *Rámcově vzdělávacím programu pro základní vzdělávání* spadá do vzdělávací oblasti *Člověk a příroda* a do vzdělávacího oboru *Zeměpis*. Multimediální výukový program k výuce regionální geografie Ameriky: *Karibik* - interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil (dále jen *Karibik*), směřuje žáky k osvojování některých klíčových kompetencí.

Klíčové kompetence

- **Kompetence k učení**

Žáci se prostřednictvím *Karibiku* - interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil, učí používat odbornou terminologii, poznávají smysl a cíl výuky o Karibiku. Učí se získané poznatky analyzovat, třídít, kriticky posuzovat a formulovat vlastní závěry. Také trénují a postupně si osvojují výběr a využití vhodných způsobů osvojování si poznatků vzhledem k efektivitě učení. Žáci tak mohou sami rozhodovat o případné aplikaci vlastních vědomostí a zkušeností, které získali již dříve skrze osobní prožitky. Také mohou aplikovat zkušenosti a znalosti z jiných předmětů. Všechny výše uvedené postupy tak naplňují obsah kompetence k učení.

Kompetence k učení ve své pestrosti je v *Karibiku* rozvíjena např. při osvojování symbolů používaných v interaktivní učebnici - slide č.3. Vyhledávání konkrétních pojmů ve Školním atlase světa nebo na internetových stránkách je dále využíváno například při plnění úkolů - slide č.9, ve kterém žáci mají vyjmenovat správné názvy těch ostrovů, které jsou na slidu vyznačeny na slepé mapě. Na slidu č.14 žáci do slepé mapy interaktivním perem zakreslují údaje o teplotě, které vyhledali na příslušném internetovém odkazu. Na slidu č. 20 mají žáci za úkol spojit adekvátní názvy rostlin s příslušným obrázkem.

- **Kompetence k řešení problémů**

Žáci jsou vedeni ke schopnosti chápat problémy, vyhledávat ke konkrétním problémovým situacím a okruhům vhodné informace, třídít, analyzovat je z různých hledisek a navrhnout řešení. O možnostech řešení by žáci měli umět diskutovat. Tím trénují a rozvíjejí schopnost a dovednost myslet kriticky a na základě nezpochybnitelných faktů obhajovat svá rozhodnutí. Rovněž jsou směřováni k rozvoji schopnosti vnímavě naslouchat druhým, analyzovat sdělené informace a využívat kvalitních zkušeností druhých, které pomáhají k řešení a postupnému vyřešení problému.

Kompetence k řešení problémů je v *Karibiku* rozvíjena prostřednictvím vyhledávání informací na internetových stránkách. Žáci jsou vedeni k činnosti, při které dokážou sdělení třídít, vybírat podstatné. Na slidu č. 31 se nachází odkaz na internetovou adresu, kde je umístěn text životopisu Fidela Castra. Pomocí tohoto textu si žáci procvičují postup zjednodušování i syntézu zásadních informací, analýzu a výběr poutavých zajímavostí. S podobným zaměřením práce se žáci setkají například na slidech č. 12 a 13. Text o zemětřesení na Haiti či text o pasátech a tropických cyklónách mohou žáci postupně zpracovat do souboru otázek a úkolů, které tuto tematiku problematizují. Na základě vytvořeného souboru otázek a úkolů se žáci posléze pokoušejí tvořit a nabízet vlastní postupy, které by mohly vést k řešení jimi formulovaných otázek a problémů. Tím dochází k dalšímu upevňování schopností a dovedností vedoucích k naplňování této kompetence.

- **Kompetence komunikativní**

Formulování myšlenek vůbec, tak i formulování myšlenek a názorů v logickém sledu, spadá do kompetence komunikativní. Patří sem i schopnost souvislého vyjadřování, kultivovaného, srozumitelného a jasného ústního i písemného projevu. Žáci jsou vedeni k soustředěnému naslouchání ústních projevů druhých lidí. Učí se respektovat jejich slušně komunikované názory a adekvátně na ně reagovat. Trénují tak kromě výše uvedených kompetencí i využívání rozdílných informačních a komunikačních prostředků, schopnost a dovednost sebeovládání, ale i respektování relevantních a podložených názorů, které se odlišují od jejich vlastních. Jsou vedeni k racionálnímu osvojení i k další práci s těmito informacemi. Naplňování schopností a dovedností kompetence komunikativní prolíná celým programem *Karibik*.

- **Kompetence sociální a personální**

Při naplňování obsahu kompetence sociální a personální jsou žáci vedeni ke schopnosti a dovednosti pracovat ve skupinách na základě vytvořených pravidel. Při práci ve skupinách, které žáci nemohou volit, se učí toleranci a spolupráci, a tím zkvalitňují svoji osobnostní potenciál. Osvojování postupu vzájemného respektu, vzájemné spolupráce, se promítá do kvalitnějších výsledků skupiny. I tím, že jsou žáci pomocí programu *Karibik* směřováni nejen k ochotě pomáhat si, ale i schopnosti a dovednosti adekvátně o pomoc požádat, prohlubují svoji kompetenci sociální a personální. Skrze naplňování této kompetence, především tehdy, když jim program *Karibik* umožní prostřednictvím individuální komunikace, vlastními znalostmi a dovednostmi ovlivňovat výsledek celé skupiny, zvyšuje se pocit zodpovědnosti za osobní jednání a žáci se tak učí dodržovat dohodnuté principy, postupy a termíny v kvalitě, která je prospěšná celé skupině. Znalosti a dovednosti vedoucí k naplňování části kompetence občanské jsou aplikovány v programu *Karibik* v rámci souhrnného opakování formou soutěže typu AZ kvíz. Proti sobě stojí dvě skupiny, za které odpovídají dvojice zvolené skupinou na jednotlivé otázky.

- **Kompetence občanská**

Program *Karibik* na slidu č. 26 – formuje názory žáků na ekologické souvislosti těžby bauxitu s životním prostředím tamějších obyvatel. Tím směřuje k respektování požadavku na kvalitu životního prostředí v rámci dílčího naplňování občanské kompetence.

Žáci rozhodují zodpovědně podle dané situace, učí se porozumět souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí, dodržují pravidla slušného chování a orientují se v hlavních odlišnostech mravního jednání jednotlivých zemí světa. Dle textů *Karibiku* si žáci postupně vytvářejí osobní představy o geografickém a životním prostředí oblasti. Obsah slidu č. 31 umožňuje žákům si uvědomovat a postupně chápat rozdíly v základních principech, na nichž spočívají zákony a společenské normy na Kubě a v České republice.

Kompetence pracovní

Prostřednictvím práce s programem *Karibik* se žáci učí bezpečně používat novou techniku (interaktivní tabule, interaktivní pero). Aktivizující úkoly v programu *Karibik* žáky učí bezpečnému vyhledávání informací v internetovém prostředí. Z hlediska ochrany kulturních hodnot a akceptování autorského práva se žáci učí uvádět relevantní zdroje veškerých informací (naučná literatura, internetové stránky...), dokážou dodržovat termíny zadaných úkolů a uplatňují získané vědomosti a dovednosti pro svoji další profesní orientaci.

Očekávané výstupy při používání programu *Karibik*

Žáci:

- Vyjmenují a na mapě ukážou ostrovní státy Velkých a Malých Antil - slide č. 7, 8, 9 a 54.
- Ukážou na mapě ostrovních států hlavní města - slide č. 48, kde doplní ke státům Velkých Antil jejich hlavní město.
- Vysvětlí, pojem „karibská oblast“, lokalizují tuto oblast a popíší polohu a rozlohu Antil - slide č. 5, 6 a 7, kde plní některé otázky a úkoly k poloze oblasti. Jedná se například o seřazení ostrovů Velkých Antil od západu na východ, nebo řazení dle rozlohy.
- Vyčtou z mapy největší pohoří s nejvyšším vrcholem - slide č. 10 obsahuje učivo o povrchu Velkých a Malých Antil, porovnájí výšku nejvyššího vrcholu souostroví Antil s výškou nejvyšší hory Ameriky. Vzhled nejvyšší hory souostroví Antil ilustruje konkrétní fotografie.
- Najdou ve Školním atlase světa moře a oceány, které omývají břehy souostroví Velkých a Malých Antil.
- Vyjmenují podnebné a vegetační pásy Karibiku, uvedou konkrétní příklady rostlin a živočichů typických pro tuto oblast. Na slidu č. 13 a 14 se nachází kapitola o podnebí, ve které se dozvědí informace o kvalitě místního podnebí. Současně mají zadání adresy konkrétní internetové stránky, kde zjišťují průměrné lednové a

červencové teploty vzduchu. Tyto údaje pak zakreslí interaktivním perem do slepé mapy interaktivní tabule.

- Vyhledávají základní údaje o obyvatelstvu (počet obyvatel, hustota obyvatelstva, významná sídla) a o objevení ostrovů. Na slidu č. 24 se nachází přehledná tabulka s názvem *Karibik* v číslech, ve které mají žáci porovnat nejvyšší a nejnižší hodnoty daných ukazatelů.
- Na mapě ukážou hlavní oblasti těžby nerostných surovin, tomu se *Karibik* věnuje na slidu č. 26 a 28, kde se mimo jiné nachází úkol zakreslení těžby bauxitu do slepé mapy.
- Uvedou nejvýznamnější hospodářsky pěstované plodiny, hlavní průmyslové oblasti a porovnájí hospodářskou vyspělost vybraných států. *Karibik* se místním pěstovaným plodinám věnuje na slidu č. 19, 20 a 25. Zde se nachází jak obrázky typických plodin, tak i úkol na přiřazení plodiny k správnému názvu.
- Posoudí politický význam karibské oblasti. Charakterizuje obyvatelstvo, kulturní tradice a reálie vybraných států karibské oblasti. *Karibik* se na slidech č. 30 až 58 zaměřuje na všechny státy Velkých Antil (Kuba, Haiti, Dominikánská republika, Portoriko a Jamajka) a na příkladu šesti států ze souostroví Malé Antily.

Průřezová témata

Multimediální výukový program *Karibik* pracuje s několika průřezovými tématy. Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova.

Osobnostní a sociální výchova pomáhá každému žákovi utvářet praktické životní zkušenosti a současně mu pomáhá hledat cestu k životní spokojenosti. Téma Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech je chápáno jako výchova budoucích evropských občanů, jako zodpovědných a tvořivých lidí, schopných přizpůsobení se potřebám života, schopných rozhodovat o své budoucnosti. Téma Multikulturní výchovy umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, s tradicemi a hodnotami. Tato potřeba v současné době nabývá na důležitosti. Pomáhá žákovi uvědomovat si svoji vlastní kulturu. Má velký význam pro vytváření mezilidských vztahů. Environmentální výchova vede žáky k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí. Jedná se například o přírodu a kulturu Karibiku, přírodní zdroje a ochranu životního prostředí.

Mediální výchova, ve které žáci získávají základní poznatky z médií. Žáci získávají zdroj informací, který kriticky vnímají a interpretují.

Pracovní listy

Součástí multimediálního programu *Karibik* jsou i tři pracovní listy. Obsahují text a obrazový materiál základního učiva, aktivizující úkoly a text se správným řešením. Jedná se o pracovní listy zaměřující se na souostroví Velké Antily, fyzickou geografii Velkých a Malých Antil, a také na obyvatelstvo a hospodářství karibské oblasti.

Tyto pracovní listy jsou využitelné v různých fázích vyučování. Může se například jednat o úvodní motivační hodinu, kdy žáci mohou hledat individuálně či ve skupině odpovědi na jednotlivé otázky na internetových stránkách. Mohou posloužit i jako opakování na konci hodiny, na začátku hodiny následující, či po probrání dané látky. Pracovní listy jsou vytvořeny pro zvýšení motivace žáků, mohou se používat jako podnět k celostní syntetizaci probraného učiva. Žáci si jejich prostřednictvím osvojují znalosti, schopnosti a dovednosti, které, někdy dílčím způsobem, jindy zcela naplňují obsah některých klíčových kompetencí (kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k řešení problémů).

Pracovní listy nabízejí množství otázek různého typu. Jedná se o otevřené úlohy, ve kterých žáci tvoří část nebo celou odpověď sami. Jsou aplikované například na křížovku, do které žáci správně doplní informace. Tutéž aplikaci obsahuje slepá mapa, kam mají žáci zakreslit oblast umístění Velkých a Malých Antil. V doplňovacích úlohách mají žáci dodat adekvátní chybějící informaci tak, aby korespondovala s již uvedeným souvislým textem. Výhodou otevřených úloh je fakt, že z kvality řešení vyučující rychle a dobře pozná, zda žáci procvičovanému učivu prokazatelně rozumí.

Uzavřené úlohy jsou aplikovány prostřednictvím jak dichotomických otázek, kdy je žákům předkládáno určité tvrzení a žáci mají následně rozhodnout, jestli je pravdivé nebo nikoli. Dále pracovní listy obsahují otázky s výběrem správné odpovědi, kdy se žáci musí rozhodnout pro jedinou správnou z nabízených variant. V dalším systému úloh žáci pracují se škálami (uspořádání států na ose západ, východ...).

Multimediální výukový program a jeho aplikace do výuky

Multimediální výukový program *Karibik* byl při souvislé pedagogické praxi vyzkoušen během reálných vyučovacích hodin v ZŠ Netvořice v předmětu zeměpis v sedmém ročníku.

V první vyučovací hodině byla probírána fyzická a sociální geografie Velkých a Malých Antil. Fyzická geografie se v programu zaměřuje na polohu a rozlohu, povrch, vodstvo, přírodní krajiny. Sociální geografie se věnuje historii objevení ostrovů, obyvatelstvu a hospodářství karibské oblasti.

Druhá vyučovací hodina byla zaměřena na Velké Antily (Kuba, Haiti, Portoriko, Jamajka a Dominikánská republika) a Malé Antily. Třetí vyučovací hodina byla věnována souhrnnému opakování v programu *Karibik*.

V první části souhrnného opakování nabídl program *Karibik* žákům souhrnné procvičování učiva v podobě dvou pracovních listů, ve kterých žáci skupinově uplatnili vědomosti učiva získané v předešlých výukových hodinách. Druhá část souhrnného opakování se uskutečnila prostřednictvím vypracování třetího pracovního listu, následné společné kontroly a nakonec formou soutěže typu AZ kvíz.

Samotné žáky více bavila druhá vyučovací hodina, kde se dozvěděli mnoho zajímavých informací, které si zároveň ověřili při různých úkolech, kdy pomocí interaktivního pera psali na interaktivní tabuli, nebo posouvali čtverečky a zjišťovali správné odpovědi. Žáci se s velkým zaujetím účastnili i zábavné hry AZ kvíz, která sloužila jako souhrnné opakování. Naopak první vyučovací hodina žáky moc neoslovila. Zdá se, že samotná látka fyzická a sociální geografie je pro většinu žáků velice obtížná a také se v této části výukového programu nachází velice málo interaktivních úkolů.

7. Závěr

Studiem učebnic i jiných odborných a populárně naučných materiálů bylo zjištěno, že se v některých nachází jak nedostatek informací o karibské oblasti, tak scházejí i relevantní aktualizovaná data. Rovněž bylo zjištěno nedostatečné množství obrázkových příloh. Bylo konstatováno minimum podnětů k aktivizujícím činnostem žáků ve většině učebnic. Dále bylo zjištěno malé množství úkolů, které vedou k samostatnosti a které směřují žáka k procvičování daného učiva. Na základě studia a následné analýzy těchto materiálů byla potvrzena potřeba vytvořit multimediální výukový program s názvem *Karibik* – interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil, která by obsahovala jak více informací o karibské oblasti, tak i navýšení počtu obrázkového aparátu, map, nadstavbových informací, včetně použití audiovizuálních materiálů, aktivizujících úkolů, které by v neposlední řadě podněcovaly žáky k samostatné a kreativní činnosti.

Hlavním cílem byla tvorba multimediálního výukového programu pro žáky druhého stupně základních škol pro výuku regionální geografie Ameriky na příkladu ostrovních států Karibiku. Hlavní cíl se podařilo splnit. Interaktivní učebnice o celkovém rozsahu 90 slidů, byla vytvořena v programu Notebook Software 10 a představuje žákům fyzicko-geografické, socioekonomické a regionální aspekty dané karibské oblasti. Součástí učebnice je jak faktografická část popisující samotnou oblast, tak i škála interaktivních úkolů a různé typy otázek v rámci pracovních listů.

V průběhu souvislé praxe na ZŠ Netvořice byl tento výukový program vyzkoušen během čtyř vyučovacích hodin. Samotné žáky nejvíce zaujala regionální charakteristika Velkých Antil, kde se dozvěděli spousty zajímavých informací o dané oblasti, které si zároveň zopakovali při aktivizačních úkolech za danou kapitolou. Potvrdilo se, že aktivizační procvičování učiva zaujalo i žáky, při frontálním opakování látky neaktivní. Rovněž žáky velice zaujala hra AZ kvíz, jejíž hlavním cílem bylo syntetizovat maximální možný objem informací o probírané látce. Při interaktivních zadáních se žáci předbíhali v tom, kdo bude mít možnost tyto úkoly řešit dříve. Naopak tam, kde je v programu interaktivních možností méně například fyzicko-geografická část učiva, věnující se poloze, rozloze, povrchu, podnebí, vodstvu a přírodním krajinám, žáci projevovali nižší aktivitu v přístupu k procvičování a osvojování látky.

Díky tomu, že žáci měli možnost použít *Karibik* – interaktivní učebnici Velkých a Malých Antil, se při srovnání s průběhem výuky klasickými metodami, bez použití interaktivních materiálů, potvrdila aktivizující a motivační role multimediálních výukových programů. Žáci si osvojovali vykládanou tematiku nejen aktivněji, ale i rychleji s dlouhodobější výbavností.

Zároveň se díky tvorbě *Karibiku* – interaktivní učebnici Velkých a Malých Antil zlepšily rovněž mé dovednosti v oblasti IT. V propojení těchto schopností a dovedností do zkvalitňování výuky na úrovni dnešních technických možností.

Na základě výše uvedených závěrů věřím, že při komunikaci a spolupráci se stejně aprobovanými kolegyněmi a kolegy, bude možné nabídnout a využívat tento multimediální výukový program *Karibik* – interaktivní učebnice Velkých a Malých Antil při výuce regionální geografie Ameriky na základních školách. Byla bych ráda, kdyby se moje diplomová práce a její výsledky, které při ověřování zaujaly žáky, stala výukovým materiálem i pro další kolegyně a kolegy.

8. Seznam literatury a pramenů

- BAAR, V., (2002): Hospodářský zeměpis, Regionální aspekty světového hospodářství. ČGS. Praha. 112 s.
- BATEMAN, G., EGANOVA, V., (1999): Encyklopedie, zeměpis světa. Columbus, Praha. 512 s.
- BIČÍK, I. a kol.,(1994): Regionální zeměpis II. ČGS. Praha. 47 s
- BIČÍK, I. a kol. (2000a): Regionální zeměpis světadílů. ČGS. Praha. 136.
- BIČÍK, I., a kol., (2000b): Školní atlas dnešního světa. TERRA. Praha. 183 s.
- BRADNOVÁ, H., a kol., (1993): Geografický místopisný slovník světa. ACADEMIA. Encyklopedický institut ČSAV. Praha. 924 s.
- BRAUN, R., ČERVINKA, P., (2002): Amerika. Zeměpis pro základní školy. Scientia, Praha. 52 s.
- BRINKE, J., BAAR, V., KAŠPAR, V., POLLAKOVÁ, M., (2005): Zeměpis Ameriky, Asie a Evropy (zeměpis pro 6. A 7. ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií). Fortuna, Praha. 192 s. a 24 s. barevné přílohy
- DEMEK, J., MALIŠ, I., (2008): Zeměpis 7 pro základní školu- Zeměpis světadílů. SPN – pedagogické nakladatelství, Praha. 112.
- FOCHLER, P., (2009): Malé Antily, ostrovy, piráti a plantážníci. Mladá fronta, Praha. 296 s. a 80 s. barevné přílohy.
- GIUNTA LA SPADA, P., (2004): Kuba. Slovart. 136 s.
- HERINK, J., MALIŠ, I., ZAHRADNÍK, K., (1995): Otázky a úkoly ze zeměpisu, příručka pro studenty a učitele středních škol. Nakladatelství ČGS.
- HERINK, J., TLACH, S., (2006): Základy zeměpisných znalostí. Nakladatelství ČGS. Praha. 178 s.
- HONZÁK, F., PEČENKA, M., (1998): Státy a jejich představitelé. Libri. Praha. 451 s.

- HORKÝ, P., NÁPLAVA, M., (2006): Cuba libre, Kdo nezažil, nepochopí, kdo neviděl, neuvěří. JOTA, Brno. 296 s. a 40 s. barevné přílohy.
- HRABICA, Z., STRÁNSKÝ, L., (2004): Kuba neznámá a objevovaná, (Co Kolumbus netušil?). Akcent, Třebíč. 141 s.
- JANKA, J., MIŠTERA, L., (1970): Zeměpis světadílů, učebnice pro pedagogické fakulty. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 504 s.
- KALHOUS, Z., OBST, O., a kol. (2009): Školní didaktika, Praha, Portál. 447 s.
- KAŠPAROVSKÝ, K., (2006): Zeměpis II. v kostce pro střední školy, regionální geografie. FRAGMENT. Praha. 159 s.
- KOLBABA, J., (2009): Šest kontinentů – příběhy z cest. JOTA, Brno. 166 s.
- KOLEKTIV, (1987): Země světa 2, Afrika, Amerika, Oceánie. Nakladatelství SVOBODA. Praha. 476 s.
- KOLEKTIV, (1989): Amerika – reportáže a fakta o zemích Severní, Jižní a Střední Ameriky a oblasti Karibského moře. Novinář. Praha. 128 s.
- KOLEKTIV, (1994): Lexikon zemí. SV 5, Amerika (Severní, Střední, Jižní) a Karibik. GeoCenter. Praha. 92 s.
- KOLEKTIV, (1995a): Hospodářský zeměpis 1. FORTUNA. Praha. 141 s.
- KOLEKTIV, (1995b): The world book encyclopedia of people and places. Volume 1-6. World Book. Chicago. 1580 s.
- KOLEKTIV, (1995c): Velký atlas světa, názorný a informativní obraz Země. GeoCenter. Praha. 232 s.
- KOLEKTIV, (1998): Amerika - Od Aljašky po Ohňovou zemi. Vašut, Praha. 455 s.
- KOLEKTIV, (1999a): Encyklopedie zeměpisu, Lidé a Země: Severní a Jižní Amerika. Svojtka & Co. Praha. 384 s.
- KOLEKTIV, (1999b): Lexikon zemí 2000. FORTUNA PRINT. Praha. 503 s.
- KOLEKTIV, (1999c): Velký slovník naučný a-l, DIDEROT. Praha. 842 s.

- KOLEKTIV, (1999d): Velký slovník naučný m-ž, DIDEROT. Praha. 1679 s.
- KOLEKTIV, (2003a): 100 divů světa, REBO PRODUCTIONS. Čestlice. 207 s.
- KOLEKTIV, (2003b): Velká encyklopedie zeměpisu, Svojtka & Co. Praha. 640 s.
- KOLEKTIV, (2004a): 100 nejkrásnějších chrámů světa. REBO PRODUCTIONS. Čestlice. 208 s.
- KOLEKTIV, (2004b): 1000 divů světa, Poklady lidstva na pěti kontinentech, Svojtka & Co. Praha. 575 s.
- KOLEKTIV, (2004c): Velký atlas světa. Kartografie. Praha. 288 s.
- KOLEKTIV, (2005a): Kapesní atlas světa s lexikonem států. Marco Polo. Plzeň. 255 s.
- KOLEKTIV, (2005b): Lexikon zemí světa. Kartografie. Praha. 223 s.
- KOLEKTIV, (2006): Ottův ilustrovaný atlas světa. Ottovo nakladatelství, Praha. 304 s.
- KOLEKTIV, (2007a): Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický. Praha. 75 s.
- KOLEKTIV, (2007b): Nejkrásnější ostrovy světa. Slovart, Praha. 160 s.
- KOLEKTIV, (2009a): Kuba. Euromedia Group, Praha. 336 s.
- KOLEKTIV, (2009b): Nejkrásnější místa světa. Svojtka & Co, Praha. 256 s.
- KOLEKTIV, (2010): 100 divů Latinské Ameriky. Rebo Productions, Čestlice. 208 s.
- KÜHNLOVÁ, H., (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie 1. Karolinum, UK, Praha. 55 s.
- KÜHNLOVÁ, H., (1999): Kapitoly z didaktiky geografie. Karolinum, UK, Praha. 145 s
- LIŠČÁK, V., FOJTÍK, P., (1998): Státy a území světa. Libri. Praha. 1095 s.
- LORENC, P., (1998): Daleké světadíly a oceány, zeměpis světadílů a oceánů I. (Afrika, Austrálie a Oceánie, Amerika. MOBY DICK, Praha. 120 s.
- LYE, K., (2000): Svět do kapsy. OTTOVO nakladatelství. Praha. 352 s.,

- MAGULA, A., MARI, L., TOLMÁČI, L., TOLMÁČIOVÁ, T., (2002): Lexikon států a území světa. MAPA Slovakia. Bratislava. 280 s.
- MARTÍN, C., (1978): Atlas de Cuba. DOMINGO CABALLERO CASTRO. La Habana. 143 s.
- MIČKOVÁ, K., FILIPVÁ, L., VANČURA, M., (2007): Regionální geografie Ameriky pro studenty učitelství zeměpisu pro základní školy. Učební texty. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- NATIONAL GEOGRAPHIC., (2010): Karibik. Computer Press, Brno. 400 s.
- OBERMANN, A., HRALA, V., CHROBOKOVÁ, D., KAŠPAR, V., (1985): Amerika. ALBATROS. Praha. 271 s.
- PETTY, G., (2008): Moderní vyučování, Portál, Praha. 380 s.
- RAJS, J., (1990): America. Kohlhammer. Stuttgart. 253 s.
- SKALKOVÁ, J., (2007): Obecná didaktika-vyučovací proces, učivo a jeho výběr, organizační formy vyučování, Grada, Praha. 322 s.
- SVATOŇOVÁ, H., KOLEJKA, J., CHALUPA, P., HUBELOVÁ, D., (2008): Zeměpis. Putování po světadílech (1.díl). Amerika, Afrika. Nová škola, Brno. 96 s.
- SZAFLARSKI, J., (1976): Malá encyklopédia zeměpisu světa. OBZOR. Bratislava. 558 s.
- UNIVERSUM, (2002): Svět, v němž žijeme: Kulturní a přírodní dědictví, Amerika. Euromedia Group, Bratislava. 80 s.
- UNIVERSUM, (2004): Svět, v němž žijeme: Zvířata a rostliny II., Afrika, Severní, Střední a Jižní Amerika, Euromedia Group, Bratislava. 80 s.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V., (2003): Výchovné metody. Paido, Brno. 219 s.
- VALENTA, M., (1997): Koncepce a tvorba učebnic. UPPF, Olomouc. 64 s.

Diplomové práce

BABKOVÁ, L., (2011): Multimediální výuka regionální geografie Afriky na 2.stupni ZŠ- diplomová práce. Katedra geografie, PF JCU, České Budějovice. 82 s.

FILIPOVÁ, L., (2009): Výuka regionální geografie Jižní Ameriky na VŠ – metodika multimediální výuky s ukázkami za stát Peru. 83 s.

NEDOROSTOVÁ, A., (2011): Cestopis jako praktická pomůcka ve výuce regionálního zeměpisu na 2. Stupni ZŠ (na příkladu výuky Jihozápadní Asie). Katedra geografie, PF JCU, České Budějovice. 153 s.

VOKOUNOVÁ, M., (2010): Multimediální výukový program pro výuku Evropy na 1.stupni ZŠ. Katedra geografie, PF JCU, České Budějovice. 95 s.

Geografické časopisy

Geografický magazín Koktejl

Geografické rozhledy

Lidé a Země

Internetové zdroje

1. Geografické rozhledy <<http://geography.cz/geograficke-rozhledy/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
2. Lidé a Země <<http://www.lideazeme.cz/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
3. Karibské moře <<http://www.karibskemore.cz/velke-antily/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
4. Youtube <<http://www.youtube.com/watch?v=Y1JZQQgGuXo>> [online]. [cit. 2012-03-1].
5. Karibské ostrovy <<http://www.karibskeostrovy.cz/>> [online]. [cit. 2012-03-1].

6. Zeměpis <<http://www.zemepis.net/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
7. Ministerstvo zahraničních věcí <<http://www.mzv.cz/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
8. National geographic <<http://www.national-geographic.cz/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
9. Info svět <<http://www.info-svet.net/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
10. Jindřich Polák <www.jindrichpolak.wz.cz> [online]. [cit. 2012-03-1].
11. Velké Antily <<http://www.antily.cz/antily-velke.htm>> [online]. [cit. 2012-03-1].
12. Karibské moře <<http://www.karibskemore.cz/male-antily/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
13. Wikipedia <<http://cs.wikipedia.org/>> [online]. [cit. 2012-03-1].
14. Metodický portál RVP <www.rvp.cz> [online]. [cit. 2012-03-1].
15. Česká škola <www.ceskaskola.cz> [online]. [cit. 2012-03-1].
16. Geografie Larinské Ameriky a Karibiku <<http://rgla.upol.cz/>> [online]. [cit. 2012-03-1].

Obrázky – interaktivní učebnice

Obr 1. Lod'ka na moři- úvodní slide interaktivní učebnice

<<http://www.terka68.estranky.cz/img/original/48/karibik-5.jpg>> [online]. [cit. 2011-11-22].

Globus <<http://www.phil.muni.cz/~jirka/nezwww.html>> [online]. [cit. 2011-11-22].

Obr 2. Mapa Antil <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:CaribbeanIslands.png>> [online]. [cit. 2011-11-22].

Obr 3. Mapa Malých Antil

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:LesserAntillesIslands.png>> [online]. [cit. 2011-11-24].

Obr 4. Slepá mapa Antil <<http://www.zemepis.com/smstrda.php>> [online]. [cit. 2011-11-25].

Obr 5. Pico Duarte <http://www.bocachicaplaya.com/pico_duarte.htm> [online]. [cit. 2011-11-25].

Obr 6. Litosférické desky <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tectonic_plates.png> [online]. [cit. 2011-11-24].

Obr 7. Zemětřesení na Haiti a) <<http://img.aktualne.centrum.cz/335/19/3351987-haiti-pozemetreseni-den-treti.jpg>> [online]. [cit. 2011-11-26].

Obr 8. Zemětřesení na Haiti b)

<http://nd01.jxs.cz/847/258/74ed6e5005_59584719_o2.jpg> [online]. [cit. 2011-12-10].

Obr 9. Pasáty <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Map_prevaling_winds_on_earth.png> [online]. [cit. 2011-12-10].

Obr 10. Hurikán <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Hurricane_Floyd_1999-09-14.jpg> [online]. [cit. 2011-12-12].

Obr 11. Slepá mapa Antil <<http://www.zemepis.com/smstrda.php>> [online]. [cit. 2011-12-12].

Obr 12. Mapa Karibského moře v

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Karibsk%C3%A9_mo%C5%99e> [online]. [cit. 2011-12-14].

Obr 13. Tropický les a). <http://fld.czu.cz/vyzkum/Nauka_o_lp/biomy/biomy.html> [online]. [cit. 2011-12-14].

Obr 14. Tropický les b). <http://fld.czu.cz/vyzkum/Nauka_o_lp/biomy/biomy.html> [online]. [cit. 2011-12-14].

- Obr 15. Savana <http://fld.czu.cz/vyzkum/Nauka_o_lp/biomy/savany1.jpg> [online]. [cit. 2011-12-15].
- Obr 16. Štětinatec haitský <<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0t%C4%9Btinatec>> [online]. [cit. 2011-12-15].
- Obr 17. Leguán rodu Anolis v<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Legu%C3%A1novit%C3%AD>> [online]. [cit. 2011-12-15].
- Obr 18. Amazoňan portorický
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Amazo%C5%88an_portorick%C3%BD> [online]. [cit. 2011-12-15].
- Obr 19. Rosnička kubánská
<http://files.bednature.webnode.cz/system_preview_detail_200000927-072df08275/Rosni%C4%8Dka%20kub%C3%A1nsk%C3%A1%204.jpg> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 20. Microcycas calocoma <http://www.cykasy.cz/Atlas/Cykasy_Karibiku.html> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 21. Mangrove <<http://da.wikipedia.org/wiki/Fil:Mangrove.jpg>> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 22. Tabáková plantáž <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tab%C3%A1k>> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 23. Banánová plantáž <<http://duzina.cz/wp-content/uploads/2010/08/banan3.jpg>> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 24. Ananasová plantáž <http://dalky.cz/gallery/obr-glasshouse-mountains-01_02.html> [online]. [cit. 2011-12-17].
- Obr 25. Plantáž cukrové třtiny
<http://thumbs.dreamstime.com/thumb_543/1285806739IS7Vkf.jpg> [online]. [cit. 2012-01-06].

Obr 26. Cukrová třtina – černobíle

<http://etc.usf.edu/clipart/23000/23089/sugar_cane_23089_lg.gif> [online]. [cit. 2012-01-06].

Obr 27. Banánovník – černobíle

<<http://www.wcdn.net/ev/assets/images/vectors/afbig/banana-tree-clip-art.jpg>> [online]. [cit. 2012-01-06].

Obr 28. Kávovník – černobíle <[http://www.web-](http://www.web-books.com/Classics/Books/B0/B701/MAIN/images/image94.jpg)

[books.com/Classics/Books/B0/B701/MAIN/images/image94.jpg](http://www.web-books.com/Classics/Books/B0/B701/MAIN/images/image94.jpg)> [online]. [cit. 2012-01-19].

Obr 29. Kryštof Kolumbus <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kolumbus>> [online]. [cit. 2012-01-19].

Obr 30. Obyvatelé Karibiku <<http://www.yachtgroup.cz/dovolena-na-lodi-v-karibiku/fotogalerie-karibik-a-lide.htm>> [online]. [cit. 2012-01-19].

Obr 31. Třtina cukrová <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cukrov%C3%A1_t%C5%99tina> [online]. [cit. 2012-01-19].

Obr 32. Banány na banánovníku <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ban%C3%A1ny>> [online]. [cit. 2012-01-20].

Obr 33. Tabák <<http://www.volny.cz/tabaky/>> [online]. [cit. 2012-01-20].

Obr 34. Ananas, plod ananasovníku chocholatého <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ananas>> [online]. [cit. 2012-01-21].

Obr 35. Nikl <<http://www.ru.all.biz/cs/g621255/>> [online]. [cit. 2012-01-21].

Obr 36. Bauxit <<http://geologie.vsb.cz/loziska/loziska/rudy/bauxit.html>> [online]. [cit. 2012-01-22].

Obr 37. Rafinérie ropy na ostrově Curacao <<http://www.profimedia.cz/fotografie/curacao-willemstad-scottegat-ropne-rafinerie-abc-ostrovu-malicka/0012607281/>> [online]. [cit. 2012-01-22].

Obr 38. Karibik a) <<http://pampalka.blog.cz/0806/karibske-more-ostrovy>> [online]. [cit. 2012-02-07].

Obr 39. Karibik b) <<http://zinrak.wz.cz/indexcz.htm>> [online]. [cit. 2012-02-07].

Obr 40. Slepá mapa Antil <<http://www.zemepis.com/smstrda.php>> [online]. [cit. 2012-02-07].

Obr 41. Mapa Kuby <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kuba>> [online]. [cit. 2012-02-19].

Obr 42. Vlajka Kuby <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kuba>> [online]. [cit. 2012-02-19].

Obr 43. Fidel Castro <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fidel_Castro> [online]. [cit. 2012-02-19].

Obr 44. Raúl Castro <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ra%C3%BAI_Castro> [online]. [cit. 2012-02-19].

Obr 45. Sklizeň tabáku <<http://kuba.sedumroseum.cz/2011/tabak-a-vyroba-doutniku>> [online]. [cit. 2012-02-21].

Obr 46. Sklizeň cukrové třtiny na Kubě <<http://www.profiimedia.cz/fotografie/historicke-kuba-sklizen-cukrove-trtiny/0089092482/>> [online]. [cit. 2012-02-21].

Obr 47. Výroba kubánských doutníků
<http://i.lidovky.cz/10/033/Ingal/MPR32116c_dou2.jpg> [online]. [cit. 2012-02-21].

Obr 48. Kubánský rum <<http://www.mulata.cz/>> [online]. [cit. 2012-02-21].

Obr 49. Ernest Hemingway <<http://narrateur.blog.cz/1005/komu-zvoni-hrana-ernest-hemingway>> [online]. [cit. 2012-02-25].

Obr 50. Lokalizace ostrova Hispaniola <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti_\(ostrov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti_(ostrov))> [online]. [cit. 2012-02-25].

Obr 51. Ostrov Hispaniola –fyzická mapa <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti_\(ostrov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti_(ostrov))> [online]. [cit. 2012-02-25].

Obr 52. Vlajka Haiti <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti>> [online]. [cit. 2012-02-26].

Obr 53. Mapa Haiti <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti>> [online]. [cit. 2012-02-26].

Obr 54. Život Hait'anů

<<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=687313>> [online]. [cit. 2012-02-26].

Obr 55. Vlajka Dominikánské republiky

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Dominik%C3%A1nsk%C3%A1_republika> [online]. [cit. 2012-02-27].

Obr 56. Mapa Dominikánské republiky

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Dominik%C3%A1nsk%C3%A1_republika> [online]. [cit. 2012-02-27].

Obr 57. Dominikánská republika <<http://www.dominikanskarepublika24.cz/wp-content/gallery/dominikanska-rep/dominikanska-republika-6.jpg>> [online]. [cit. 2012-02-

28].

Obr 58. Mapa Portorika <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Portoriko>> [online]. [cit. 2012-02-26].

Obr 59. Vlajka Portorika <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Portoriko>> [online]. [cit. 2012-02-26].

Obr 60. Portoriko, pole s cukrovou třtinou, odpočívající dělníci

<<http://www.karibskeostrovy.cz/fotografie-portoriko/>> [online]. [cit. 2012-02-27].

Obr 61. Vlajka Jamajky

<http://www.appliedlanguage.com/flags_of_the_world/flag_of_jamaica.shtml> [online]. [cit. 2012-02-28].

Obr 62. Mapa Jamajky <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jamajka>> [online]. [cit. 2012-02-28].

Obr 63. Zpracování bauxitu na Jamajce <<http://www.arcon-minerals.cz/applications/59/>> [online]. [cit. 2012-02-28].

Obr 64. Těžba bauxitu na Jamajce

<<http://www.4zscheb.cz/elearning/zemepislearning/amerika2/amerika2vyklad.htm>>

[online]. [cit. 2012-02-28].

Obr 65. Jamajka <<http://jamajka.ezajezdy.net/>> [online]. [cit. 2012-02-29].

Obr 66. Rastafarián s typickou úpravou vlasů <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jamajka>>

[online]. [cit. 2012-02-29].

Obr 67. Usain Bolt <http://cs.wikipedia.org/wiki/Usain_Bolt> [online]. [cit. 2012-02-29].

Obr 68. Malé Antily <http://leccos.com/pics/pic/male_antily-_mapa.jpg> [online]. [cit.

2012-03-01].

Obr 69. Mapa Antiguy a Barbudy <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antigua_a_Barbuda>

[online]. [cit. 2012-03-01].

Obr 70. Vlajka Antiguy a Barbudy <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antigua_a_Barbuda>

[online]. [cit. 2012-03-01].

Obr 71. Vlajka Sv. Kryštof a Nevis

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Kry%C5%A1tof_a_Nevis> [online]. [cit.

2012-03-02].

Obr 72. Vlajka Dominiky <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Dominika>> [online]. [cit. 2012-03-

02].

Obr 73. Vlajka Sv. Lucie <http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%A1_Lucie> [online].

[cit. 2012-03-02].

Obr 74. Mapa Sv. Lucie <http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%A1_Lucie> [online]. [cit.

2012-03-02].

Obr 75. Vlajka Barbadosu <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Barbados>> [online]. [cit. 2012-03-

02].

Obr 76. Pláž na Barbadosu <<http://en.wikipedia.org/wiki/Barbados>> [online]. [cit. 2012-

03-02].

- Obr 77. Mapa Barbadosu <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Barbados>> [online]. [cit. 2012-03-02].
- Obr 78. Vlajka Guadeloupu <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Guadeloupe>> [online]. [cit. 2012-03-03].
- Obr 79. Trh v Guadeloupu <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Guadeloupe>> [online]. [cit. 2012-03-04].
- Obr 80. Pohled na ostrovy Guadeloupu <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Guadeloupe>> [online]. [cit. 2012-03-04].
- Obr 81. Pyramida <<http://minizoozilina.sk/az%20kviz%20smch.htm>> [online]. [cit. 2012-03-04].
- Obr 82. Žába
<http://www.inf.sgsp.edu.pl/pub/MALUNKI_DUZE/ROZNE_DUZE/zaba.png> [online]. [cit. 2012-03-06].
- Obr 83. Sluníčko <<http://www.pohadka.jirikov.info/pohadka2000/pohadka2000.htm>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 84. Strom <<http://pohadkovyles.i-divoky.cz/>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 85. Prase <<http://andylucybaru.blog.cz/1104/pohadkove-postavy>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 86. Shrek2 <<http://deegee.blog.cz/0807/shrek>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 87. Ryba <<http://zezik.blog.cz/0608/kreslene-pohadkove-postavy>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 88. Bart <<http://www.obrazkyanimace.com/simpsonovi-9.html>> [cit. 2012-03-06].
- Obr 89. Sova (<http://www.mojestarosti.cz/poradna/nezaraditelne-temata-dotaz/nezaraditelne/17leta-silikonova-blondyna-kristyna-pumprlova-a-soutez-krasy.html>) [cit. 2012-03-06].

9. Seznam příloh

Příloha 1: Pracovní listy

Příloha 2: Řešení pracovních listů

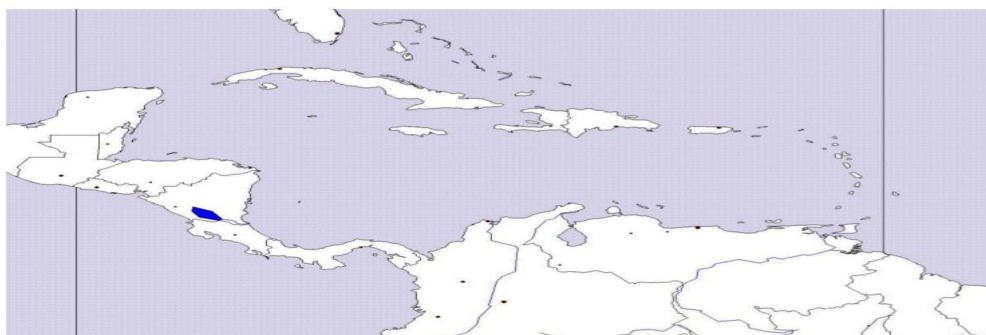
Příloha 1: Pracovní listy

Velké Antily

1) Vyznač do slepé mapy světa oblast Velkých Antil.

2) Které ostrovy mezi ně náleží? Vyznač je do slepé mapy.

Obr 11.

3) Největší ostrov je Hlavním městem tohoto státu je
Dlouho byl prezidentem této země, v roce 2006 ho
nahradil jeho bratr Raúl.

4) Ostrovní stát známý výrobou lihovin (rum, likéry) je
z této země také pochází jeden z nejlepších sprinterů současnosti

5) Volně přidruženým státem USA je ostrovní stát
Jeho obyvatelé jsou občany USA. Úředním jazykem je
Zemědělské farmy (ananas, káva, tabák, cukrová třtina) patří k nejvyspělejším v karibské
oblasti.

6) Na Kubě rád žil a tvořil americký spisovatel, nositel Nobelovy ceny za literaturu, který napsal například dílo Stařec a moře. (Obrázek ti napoví, o koho se jedná).

Obr 49.

7) Hlavní město Dominikánské republiky je, bylo založeno v r. 1496. Jedná se o nejstarší evropskou osadu na území severoamerického kontinentu.

8) Na ostrově Hispaniola se rozkládají dva státy a, jejichž obyvatelé žijí především z příjmů cestovního ruchu.

9) Doplňte ke státům jejich hlavní města:

Jamajka
Haiti
Portoriko.....
Kuba
Dominikánská republika

(Santo Domingo, Havana, Kingston, Port-au-Prince, San Juan)

10) Vyberte správnou odpověď:

Typickým kubánským výrobkem je:

- a) kubánský salám
- b) kubánský doutník
- c) kubánský preclík
- d) kubánská zmrzlina

Pro Jamajčany je typické nošení:

- a) dredů a barevných pletených čepic
- b) klobouků sombrero a barevného ponča

Dlouhá léta byl hlavním představitelem kubánského režimu:

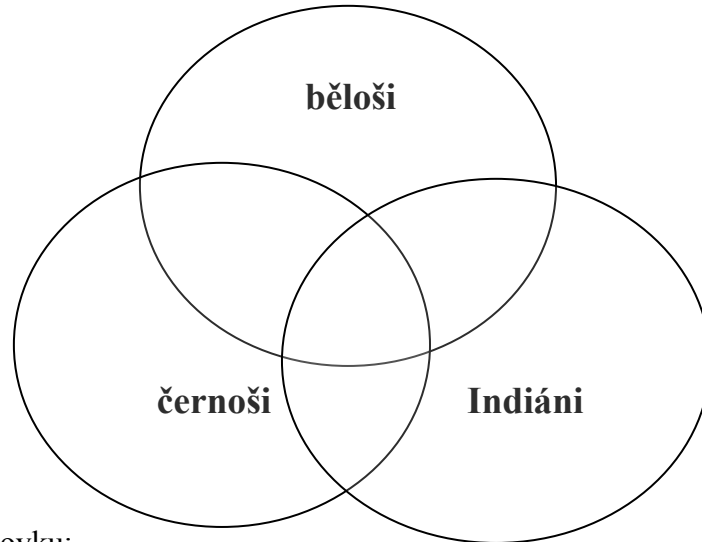
- a) Manuel Noriega
- b) Hugo Chávez
- c) Fidel Castro Ruz
- d) Augusto Pinochet

Obyvatelstvo a hospodářství Antil

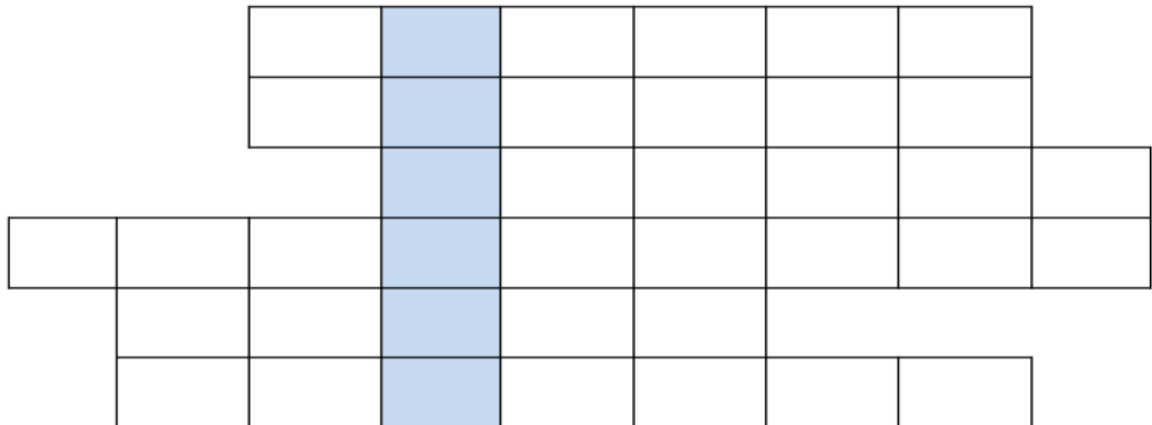
1) Který známý mořeplavec objevil během čtyř výprav tuto oblast?

..... Bylo to roku

2) Doplňte do grafu tyto pojmy: **mulat, mestic a zambo**.

3) Vyluštěte křížovku:

1. Tato nerostná surovina se nejvíce těží na Jamajce a v Dominikánské republice.
2. Jaký je plod ananasovníku chocholatého?
3. Z této zemědělské plodiny se vyrábí cukr a velmi kvalitní alkoholické nápoje př. rum.
4. Co bylo postaveno na zpracování ropy na některých ostrovech v Karibiku?
5. Míšenec bělocha a černocha.
6. Křestní jméno mořeplavce, který roku 1492 objevil Ameriku.

Řešení tajenky:

4) Všechny státy v karibské oblasti mají ideální podmínky pro rozvoj Turisty láká stále teplé počasí, celoroční možnost koupání a provozování vodních sportů, tropická příroda, dobrá síť hotelů a služeb.

5) Jamaický rum se vyrábí z

6) Zakreslete do mapy, kde se v Karibiku těží bauxit?

Obr 11.

Fyzická geografie Antil

1) Rozhodněte, zda platí následující tvrzení:

Velké Antily jsou tvořeny čtyřmi ostrovy: Kuba, Hispaniola, Portoriko a Jamajka.

ANO – NE

Mezi největší ostrov Velkých Antil patří Haiti.

ANO – NE

Antily se dělí na Velké, Malé a Střední.

ANO – NE

Státy tohoto regionu leží v subtropickém pásu.

ANO – NE

2) Nejvyšší vrchol pohoří Cordillera Central je(3 087 m) ve státě

3) Vypište všechny čtyři ostrovy Velkých Antil?

.....

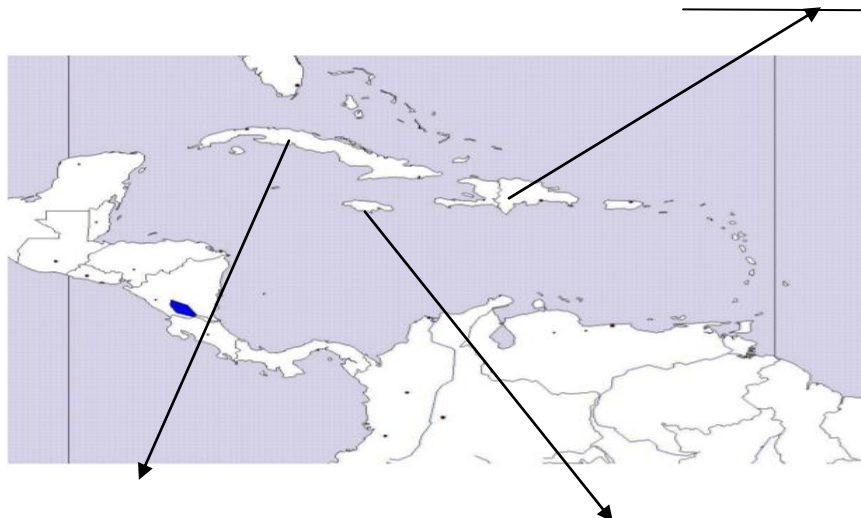
4) Seřadte tyto ostrovy od západu na východ:

.....

5) Uveďte příklady ostrovů Malých Antil?

.....

6) Které ostrovy ze souostroví Velké Antily jsou v mapě vyznačeny?

Obr 11.

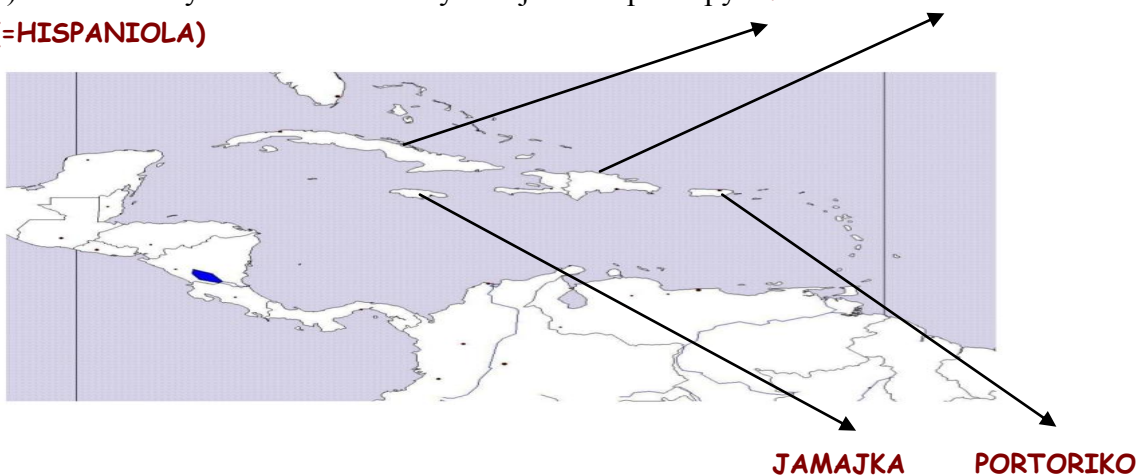
Příloha 2: Řešení pracovních listů

Velké Antily

1) Vyznač do slepé mapy světa oblast Velkých Antil.

2) Které ostrovy mezi ně náleží? Vyznač je do slepé mapy. **KUBA** **HAITI**
(=**HISPANIOLA**)

3) Největší ostrov je**KUBA**..... Hlavním městem tohoto státu je**HAVANA**.....
Dlouho byl prezidentem této země**FIDEL CASTRO**....., v roce 2006 ho nahradil jeho bratr Raúl.

4) Ostrovní stát známý výrobou lihovin (rum, likéry) je**JAMAJKA**....., z této země také pochází jeden z nejlepších sprinterů současnosti**USAIN BOLT**.....

5) Volně přidruženým státem USA je ostrovní stát**PORTORIKO**..... Jeho obyvatelé jsou občany USA. Úředním jazykem je**ŠPANĚLŠTINA**.....
Zemědělské farmy (ananas, káva, tabák, cukrová třtina) patří k nejvyspělejším v karibské oblasti.

6) Na Kubě rád žil a tvořil americký spisovatel, nositel Nobelovy ceny**ERNEST HEMINGWAY**....., který napsal například dílo Stařec a moře.

7) Hlavní město Dominikánské republiky**SANTO DOMINGO**..... bylo založeno v r. 1496. Jedná se o nejstarší evropskou osadu na území severoamerického kontinentu.

8) Na ostrově Hispaniola se rozkládají dva státy**HAITI**..... a**DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA**..... jejichž obyvatelé žijí především z příjmů cestovního ruchu.

9) Doplňte ke státům jejich hlavní města:

Jamajka**KINGSTON**..... Haiti**PORT-AU-PRINCE**.....
Portoriko.....**SAN JUAN**..... Kuba**HAVANA**.....
Dominikánská republika**SANTO DOMINGO**.....

(Santo Domingo, Havana, Kingston, Port-au-Prince, San Juan)

10) Vyberte správnou odpověď:

Typickým kubánským výrobkem je:

- a) kubánský salám
- b) kubánský doutník**
- c) kubánský preclík
- d) kubánská zmrzlina

Pro Jamajčany je typické nošení:

- a) dredů a barevných pletených čepic**
- b) klobouků sombrero a barevného ponča

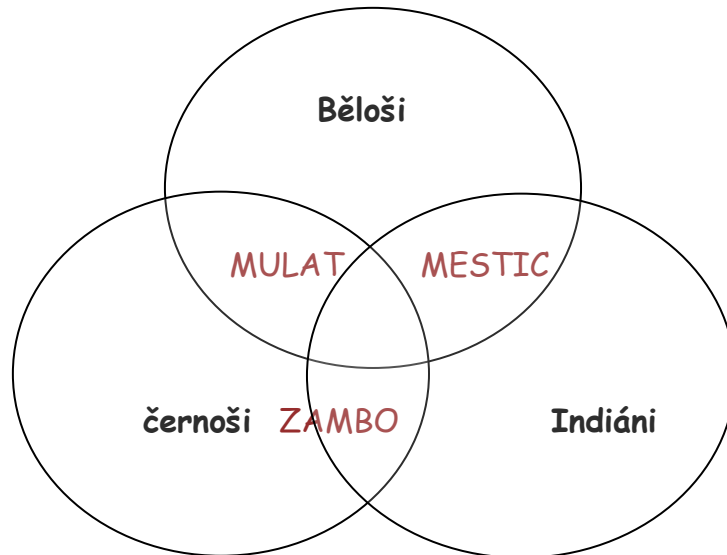
Dlouhá léta byl hlavním představitelem kubánského režimu:

- a) Manuel Noriega
- b) Hugo Chávez
- c) Fidel Castro Ruz**
- d) Augusto Pinochet

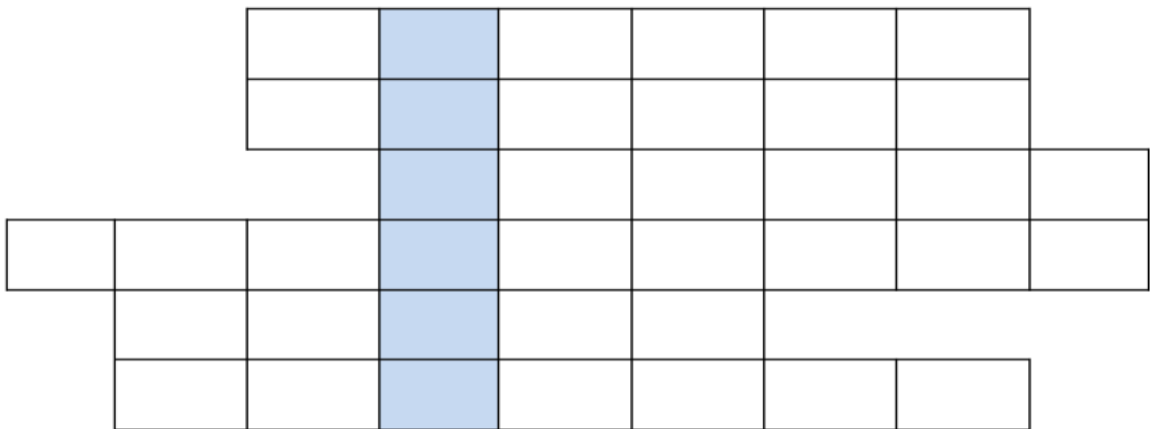
Obyvatelstvo a hospodářství Antil

1) Který známý mořeplavec objevil během čtyř výprav tuto oblast?**KRYŠTOF KOLUMBUS**..... Bylo to roku**1492**.....

2) Doplňte do grafu tyto pojmy: **mulat, mestic a zambo**.

3) Vyluštěte křížovku:

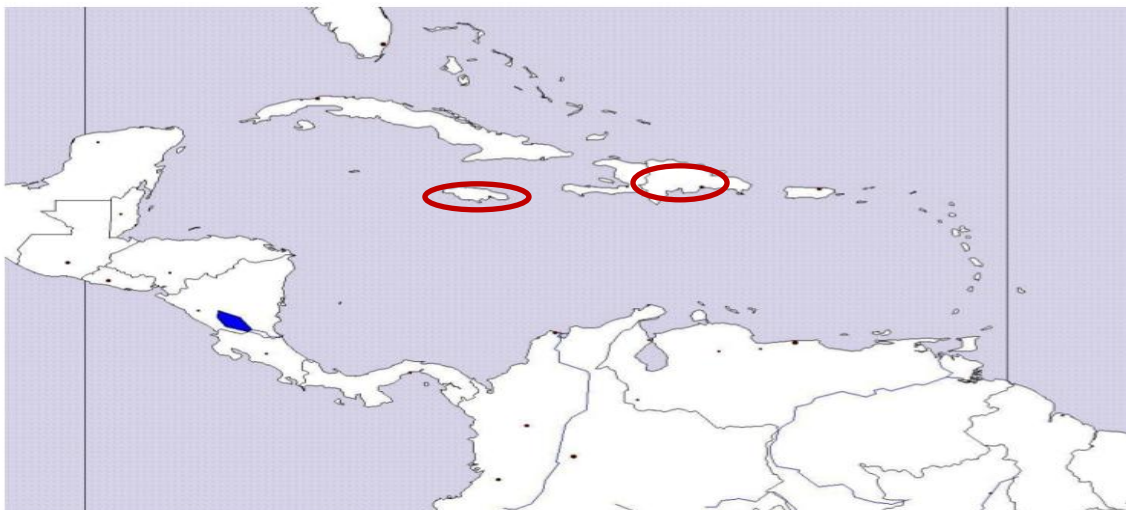
1. Tato nerostná surovina se nejvíce těží na Jamajce a v Dominikánské republice. **BAUXIT**
2. Jaký je plod ananasovníku chocholatého? **ANANAS**
3. Z této zemědělské plodiny se vyrábí cukr a velmi kvalitní alkoholické nápoje př. rum. **TŘTINA**
4. Co bylo postaveno na zpracování ropy na některých ostrovech v Karibiku? **RAFINÉRIE**
5. Míšenec bělocha a černocho. **MULAT**
6. Křestní jméno mořeplavce, který roku 1492 objevil Ameriku. **KRYŠTOF**

Řešení tajenky:**ANTILY**.....

4) Všechny státy v karibské oblasti mají ideální podmínky pro rozvoj.....**CESTOVNÍHO RUCHU**..... Turisty láká stále teplé počasí, celoroční možnost koupání a provozování vodních sportů, tropická příroda, dobrá síť hotelů a služeb.

5) Jamajský rum se vyrábí z**CUKROVÉ TŘTINY**.....

6) Zakreslete do mapy, kde se v Karibiku těží bauxit? **JAMAJKA a DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA**

Fyzická geografie Antil

1) Rozhodněte, zda platí následující tvrzení:

Velké Antily jsou tvořeny čtyřmi ostrovy: Kuba, Hispaniola, Portoriko a Jamajka.

ANO - NE

Mezi největší ostrov Velkých Antil patří Haiti.

ANO - NE

Antily se dělí na Velké, Malé a Střední.

ANO - NE

Státy tohoto regionu leží v subtropickém pásu.

ANO - NE

2) Nejvyšší vrchol pohoří Cordillera Central je ----**PICO DUARTE**-----
(3 087 m) ve státě**DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA**.....

3) Vypište všechny čtyři ostrovy Velkých Antil?**KUBA, HAITI=HISPANIOLA, JAMAJKA, PORTORIKO**

4) Seřadte tyto ostrovy od západu na východ:

.....**KUBA, JAMAJKA, HISPANIOLA, PORTORIKO**.....

5) Uveďte příklady ostrovů Malých Antil? ...**ANTIGUA, BARBUDA, DOMINIKA, BARBADOS, GRENADA, MARTINIK, GUADELOUPE** a další
.....

6) Které ostrovy ze souostroví Velké Antily jsou v mapě vyznačeny? **HISPANIOLA**

